

DIPLOMADOLGOZAT

Márk Róbert
Pénzügy MA

Kaposvár
2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Pénzügy Szak

**Közbirtokosságok működése és jövője, csíkszenttamási „Terkő”
Közbirtokossági Egyesület**

Belső konzulens: Dr. Varga József László
Egyetemi tanár

Készítette: Márk Róbert
FII1FJ
Nappali tagozat

Intézet/Tanszék: Vidékfejlesztés és
Fenntartható Gazdaság
Intézet

**Kaposvár
2023**

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	10
Bevezető	13
Hipotézisek:	14
1. Az erdőgazdálkodás fejlődése	16
1.1 Az erdőgazdálkodás fejlődésének irányvonalai	16
2. A közbirtokosságok története és meghatározása	18
2.1 A közbirtokosságokról általánosan	18
2.2 Romániai erdőgazdálkodás és tulajdonviszonyok helyzete	19
2.3 A Közbirtokosságok vagyonának államosítása	20
2.4 Mezőgazdaság kollektivizálása	21
2.5 A vagyonok visszaszolgáltatása a rendszerváltás után	22
2.6 Közbirtokosságok Erdélyben	22
2.7 Közbirtokosságok számvitele	23
3. Tulajdonformák, szervezeti keretek a térségben	24
4. Működési különbségek a megyékben	27
4.1 Hargita megye	27
4.2 Máramaros megye	28
5. „Terkő” Közbirtokossági Egyesület – Csíkszenttamás	30
5.1 „Terkő” Közbirtokossági Egyesület működése	30
5.1.1 A közbirtokosság célja	30
6. Anyag és módszertan	34
6.1 Kvalitatív kutatás	34
6.2 Kvanitatív kutatás	36
Kitöltési arány:	38
7. Kutatás eredményeinek kiértékelése	39
7.1 Kvalitatív kutatás eredménye	39
7.1.1 Mélyinterjú: M. L. – erdőgazda	39
7.1.2 Mélyinterjú: B.K. – elnök 2000-2019 között	40

7.1.3 Mélyinterjú: M.T. – nyugdíjas polgármester.....	41
7.2 Kvantitatív kutatás eredménye	41
A megkérdezettek életkor adatai	41
A megkérdezettek nemi megoszlása	42
A megkérdezettek lakhely adatai	42
A megkérdezettek végzettségének adatai.....	42
A megkérdezettek foglalkozás szerinti megoszlása	44
A megkérdezettek jelenlegi munkahelyzete.....	45
A válaszadók mellék foglalkozásának adatai	46
A válaszadók birtokában levő jogainak mértéke.....	47
A megkérdezettek jogszerzésének adatai	48
A válaszadók éves juttatás igényléseének adatai	50
A válaszadók juttatás igénylésének adatai	51
Az igazgatótanács munkájával való elégedettség a válaszadók szerint	52
A válaszadók elégedettsége a közbirtokosság fejlődésével	53
A megkérdezettek elégedettsége a juttatások mértékével szemben	54
A megkérdezettek javaslatai a közbirtokosság számára.....	54
A válaszadók részvételi aránya a közbirtokossági gyűléseken	55
A gyűléseken a megkérdezettek mennyire élnek szavazati jogukkal.....	56
A válaszadók vélemény kifejtési hajlandósága	57
A megkérdezettek véleménye a felmerülő problémákkal kapcsolatban	57
A válaszadók véleménye a közbirtokosság jövőjével kapcsolatban	58
Hipotézisek kiértékelése:.....	67
Összefoglaló	68
8. Felhasznált irodalom	70
Linkek.....	71
Mellékletek	72
9. Nyilatkozat	79
DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA	85

Bevezető

A dolgozatom témája, amelyet választottam a Közbirtokosságok működése és jövője. A közbirtokosság, mint intézmény egy nagyon egyedi és speciális tulajdonforma. Az ember életében, mindig is fontos volt a természet, a környezete, mivel abból élt, a földből, földművelésből, az erdő által biztosított terményekből, mint a fa, és az erdő gyümölcsei, növényeinek gyűjtése, felhasználása. Az ember tisztelte, az erdők, mezők által biztosított lehetőségeket, őrizte, művelte, becsülte ezeket. A közbirtokosságok azon felül, hogy egyesületet alkotva, a haszon szerzés, profit teremtésért dolgoznak, a hivatásuk az is, hogy becsüljék területeiket, műveljék és őrizzék a legjobb tudásuk szerint.

A közbirtokosság története egészen 1781-ig vezethető vissza, amikor megjelenik a II. József féle erdőrendtartás. Itt beszélhetünk legelőször általános állami intézkedésről, de a nép, az emberek, már azelőtt is meghatározott szokások szerint gazdálkodtak az erdőkben, csak ezek nem jelentek meg írásos formában. A közbirtokosság, mint egyedi tulajdonforma, a történelem során nagyon sokat változott, de mindvégig fennmaradt és mai napig működik. Fontos történelme során megemlíteni az aranyosításról szóló 1871-es LV. törvényzikk-et, az 1879-ben megjelent Bedő Albert féle első magyar erdőtörvényt, az 1898 ÉVI XIX TÖRVÉNYCZIKK-et, majd az imperiumváltás korában az első román erdőtörvényt ami 1881-ben jelent meg „Codul Silvic din 24 Iunie 1881” néven és az ezt felváltó „CODUL SILVIC din 9 aprilie 1910” erdőtörvényt. A dolgozatomban a közbirtokosságok történelmében ezekről bővebben beszélek.

A romániai közbirtokosságok sorsát nagyon befolyásolta, a kollektivizáció, amikor is minden területet az állam vett tulajdonába. A rendszerváltás után, a közbirtokosságoknak nagyrészt sikerült újra alakulniuk, területeiket visszaszerezniük, persze ezek nem egyszerű és könnyen véghezvihető feladatok.

A témaválasztásom nagyban befolyásolta, hogy nálunk Felcsíkon nagyon jellemző ez a tulajdonforma, de mivel én nem rendelkezem közbirtokossági joggal, így nem igazán láttam bele ezen egyesületek működésébe. Igaz, hogy ezen jogok a tulajdonos kérésére, közjegyző általi felhatalmazással átruházhatóak a tulajdonos családtagjainak. Szerettem volna tudni, mi is zajlik a közbirtokosság intézményén belül, milyen lehetőségei, korlátai vannak. Ezen felül, jobban bele szerettem volna látni, a joggal rendelkező közbirtokossági tagok helyzetébe, nekik milyen lehetőségeik, jogaik esetleg felelősségük van egy ilyen egyesület életében, mivel végülis ők a tulajdonosok.

Csíkszenttamáson, a szülőfalumban megtalálható „Terkő” Közbirtokossági Egyesület, működéséről nagyon megosztó vélemények fogalmazódnak meg az emberek között a faluban, ezért is volt érdekes számomra ez a téma, szerettem volna tisztábban látni a helyzetet a lakhelyemen működő egyesületről. Foglalkoztatott az, hogy sok esetben a falu emberének, miért van annyira rossz véleménye, vagy miért nem érdekli, hogy mi történik a közbirtokosságban, mikor ő is joggal rendelkezik, részese ennek az intézménynek. Nagyon fontos, hogy ezek az egyesületek

fennmaradjanak, hogy az emberek megőrizték, fejlesszék ezen területek, az egységekben rejlő potenciált, ezért is volt fontos számomra elemezni azt is, hogy a közbirtokosságok jövője milyen irányba halad. Ez az irány mennyire megfelelő a mai gyorsuló, fejlődő és egyre inkább digitalizálódó világnak, mivel egy nagyon régi tulajdonformával állunk szemben, ami mai napig működőképes és megállja a helyét.

A történelmi áttekintés után, egy kvalitatív kutatás keretein belül felkerestem a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesületben dolgozó, vagy régebben ott dolgozó személyeket és mélyinterjúkat készítettem velük. Az interjúkban kíváncsi voltam, hogyan látják ők jelenleg a közbirtokosság helyzetét, milyen feladataik vannak, milyen nehézségekbe ütköznek a mindennapokban, milyen kérdésekkel keresik meg őket.

A kvalitatív kutatásom mellett végeztem egy kvantitatív kutatást is, aminek keretein belül egy általam készített kérdőív segítségével, amelyet a QuestionPro weboldalon szerkesztettem meg, megkerestem a közbirtokosság joggal rendelkező tagjait. Egy 20 kérdésből álló kérdőívet raktam össze, amelyben pár alap információ mellett, az elégedettségükre voltam kíváncsi a közbirtokosság jelenlegi helyzetével és működésével kapcsolatban, hogyan látják a jelent, illetve a jövőt, mennyire elégedettek a juttásokkal amelyeket kapnak az egyesülettől és mit szeretnének kezdeni a birtokukban levő jogokkal a jövőben.

Kutatásom során szerettem volna jobban megismerni az adott egyesület működését, milyen nehézségek vannak, milyen problémák merülhetnek fel a jövőben, mennyire van jövője ezeknek az egyedi társulásoknak. A végén pedig egy összegzésben, a kutatás során szerzett információk, tapasztalatok alapján megfogalmazni ezekre a kérdésekre az esetleges válaszokat, milyen alapvető problémák fogalmazódnak meg és ezekre milyen megoldási lehetőségek vannak.

Hipotézisek:

1. Mivel a közbirtokosság egy nagyon régi tulajdonforma, a tulajdonosai ezen egyesületeknek a faluban élő emberek, akik úgy örökölték a közbirtokossági jogait, szüleiktől nagyszüleiktől. Régebben falu szinten, az emberek nem igazán vettek részt felsőoktatásban, mivel az nagyon költséges volt, általában mezőgazdaságból éltek. A családok lélektani száma is magasabb volt, mint manapság, több gyerekkel, nagyobb családok voltak a jellemzőek, így a tanulás lehetősége még korlátozottabb volt. Általában a család, egy gyereket tudott kiiskoláztatni, aki ezért cserébe lemondott a családi vagyonról, hagyatékról. Néhány esetben a közbirtokosság adott a falujában fiataloknak ösztöndíjat, amely fedezte a tanuláshoz a szükségleteket. A fiatal, miután befejezet tanulmányait, általában a szakterületén belül képviselte a falut, az ösztöndíjért cserébe. Az első felvetésemben, arra szeretnék választ kapni, hogy az végzettség, mennyire befolyásolja a joggal rendelkező közbirtokossági tagok viszonyulását az egyesület irányába.
2. A közbirtokosság, mivel egy nagyon egyedi és különleges tulajdonforma, sajátos szabályok alapján működik. A joggal rendelkező tulajdonosok, ha el szeretnék ezen jogait adni, meg

kell hirdetni azokat és licitre kell bocsájtani. Megvásárolni azonban külső személyek nem tudják ezen jogokat, akik nem tagjai a közbirtokosságnak, csak olyan személyek vásárolhatnak, akik már rendelkeznek valamennyi közbirtokossági joggal. Ezen ismeretek tudatában, érdekelt, hogy a válaszadók végzettsége, befolyásolja valamilyen arányban azt, hogy hány joggal is rendelkeznek az adott egyesületben.

3. A harmadik hipotézisben, mivel a közbirtokossági gyűléseken, a közbirtokosságban nagyrészt férfiak szerepelnek, az erdőkitermelés, mezőgazdaság inkább férfiakat igénylő feladatkörök, de a jogokat öröklés útján adják tovább, ezért nem csak férfiakhoz kerülhetnek. Ezért érdekesnek találom azt megvizsgálni, hogy a válaszadók nem-ek szerinti megoszlása, befolyásolja azt, valamilyen szinten, vagy sem, hogy mennyire veszik ki a részüket a közbirtokosság életéből az adott csoportok.

1. Az erdőgazdálkodás fejlődése

1781 május 30.-án megjelenik a II. József féle erdőrendtartás. Ez volt az első állami általános erdészeti intézkedés. Az intézkedés hatására, az erdők gondozása közüggé válik. Az erdőrendtartás a fa vágásánál, döntésénél a fűrész használatát szorgalmazza. A törvényt megelőzően eslsősorban a székely népi erdészeti kultúra hatása érvényesült, amelyről Imreh István írt összegzést: „Az erdőt óvó, a pusztítását tilalmazó végzések, az erdőlés rendjét megszabó határozatok olyan népi erdészeti kultúráról tanúskodnak, melyek II. József erdőrendtartása mellett sem kellett szégyenkeznie.” (Imreh 1973, 111 old.)

1871-ben az arányosításról szóló törvénycikk „1871-ik LV. törvénycikk, az arányosításról és tagosításról, az ország erdélyi területének városaiban, szabad és volt úrbéresekkkel vegyes községeiben” (1871-ik LV. törvénycikk, 1250. szám.) megadja a székely közbirtokosságoknak a birtok jogot.

Bedő Albert féle első magyar modern erdőtörvény 1879-ben jelenik meg, ez volt a későbbi 31-es erdőtörvény alapja.

A községi erdők állami kezeléséről szóló: „1898 ÉVI XIX TÖRVÉNYCZIKK, a községi és némely más erdők és kopár területek állami kezeléséről, továbbá a közbirtokosságok és a volt úrbéresek osztatlan tulajdonában levő, közösen használt erdők és kopár területek gazdasági ügyviteleinek szabályozásáról”. (1898. ÉVI XIX TÖRVÉNYCZIKK, CLK. szám.)

Az imperiumváltás kora, amikor is megjelenik az első román erdőtörvényt (Codul Silvic din 24 Iunie 1881) felváltó erdőtörvény „CODUL SILVIC din 9 aprilie 1910”. Majd megjelenik szintén 1910-ben az Erdőpénztár létrehozásáról szóló „LEGE PENTRU INFINANTAREA CASEI PĂDURILOR din 30 Martie 1910” törvény.

A magyar liberális jogalkotásnak köszönhetően létrejött erdőközbirtokosságok és legelőtársulatok Székelyföldön a XX. század folyamán a kis- és középbirtokosok vagyonbiztonságát, összességükben pedig a székelység gazdasági megerősödését tették lehetővé. Az 1921-es „földreform” azonban megnyírta a közbirtokosságokat és az 1948-ban bekövetkezett államosítás megfosztotta a tulajdonuktól a székely gazdákat. Jelenleg a közbirtokosságok az 1/2000-es Földtörvény alapján, részben visszakapták erdőterületüket, melynek ésszerű hasznosítása, a vertikális integráción alapuló új típusú közbirtokossági érdekeket érvényesítő szövetkezetek és egyesületek révén a jövőben Székelyföld gazdasági talpraállását is elősegíthetik.

1.1 Az erdőgazdálkodás fejlődésének irányvonalai

Az erdők napjainkban oriási szerepet vállalnak az ember életében, létezésében és életben maradásában. „Ezen erdők fenntartása, ápolása és fejlesztése az emberiség érdeke, és a Föld valamennyi országának elsőrendű kötelessége. Az ember fejlődése során, az életvitel változása és ez igényeinek növekedése miatt, növekvő mértékben avatkozott be az erdő életébe, hogy

életfeltételeit javítsa. Az évek során épp ezért szerkezete és területe számottevően változott, emellett módosult a szerepe és hasznosítása is. Az erdő, mint ökológiai rendszer sokféle társadalmi igény kielégítésében játszik szerepet. Természet- és környezetvédelmi szerepük egyre növekszik az egész világon, egyes fejlett országokban ennek nagyobb a jelentősége, mint a fatermelésnek. Napjaink helyzetét és a jövő irányát - amely a román erdőgazdálkodásra is hatással lesz – legátfogóbban a Riói nyilatkozat, a Helsinki Határozat és a Strasbourgi Egyezmény szemlélteti. Ezenkívül figyelembe kell venni az Európai Unió tagállamainak politikáját is. Stratégiai szempontból az európai erdőkért felelős miniszterek a helsinki és strasbourgi konferenciáinak határozatai az irányadók.

A Strasbourgi Egyezmény határozatai a következőkről szólnak:

- az erdei ökoszisztémák megfigyelését célzó állandó mintatermek európai hálózatainak kialakításáról;
- az erdei génkészletek megőrzéséről;
- az erdei tüzesetek decentralizált európai adatbankjának létrehozásáról;
- a hegyvidéki erdők kezelési módjának az új környezeti viszonyokhoz való adaptálásáról.

A Helsinki Konferencia határozatai:

- az európai erdők fenntartható gazdálkodásának irányelvei;
- az európai erdők biológiai sokfélesége (biodiverzitás) megőrzésének és fenntartásának irányelvei;
- erdészeti együttműködés a gazdasági átalakulásban levő országokkal;
- az európai erdők kezelési stratégiái a klímaváltozáshoz történő hosszú távú alkalmazkodás érdekében.

Az itt felsorolt tényezők és szempontok természetesen hatással vannak az európai erdőgazdálkodásra is. Az európai erdőgazdálkodás jövőjét illetően a FAO 2020-ig terjedő megállapításai a következők:

- Az erdészeti politika alapvetően nem változik, tovább növekszik az erdők területe (3 százalék), valamint a közjóléti, természet- és környezetvédelem szerepe.
- Nagyobb mezőgazdasági földterületek hasznosítása várható erdőtelepítés útján.
- Egyre hangsúlyozottabbá válik a mezőgazdaság és az erdészet közötti kapcsolat (tájvédelem).
- Az intenzív erdőgazdálkodással tovább növelhető az erdők hozzájárulása Európa fenntartható fejlődéséhez.” (Bors. 2003, 41–43.)

A felsorolt, illetve kiemelt szempontok a romániai erdőgazdálkodásra is érvényesek. Ezeket a jelenlegi helyzet, valamint a jövő alakításakor figyelembe kell venni.

2. A közbirtokosságok története és meghatározása

A kiválasztott témám a dolgozat megírásához, nem más, mint a közbirtokosságok. Elsősorban, mielőtt mélyebben belemennék a részletekbe és a működésbe, illetve a mindennapokba szeretném általánosan megfogalmazni és megmagyarázni, hogy mit is jelent maga a közbirtokosság fogalma. Erre a kutatásaim és olvasmányaim alatt, nagyon sok fajta megközelítésre, illetve megfogalmazásra találtam, ezekből válogattam be párat, amelyek segítségével megfogalmazom és megmagyarázom a közbirtokosságok intézményét.

2.1 A közbirtokosságokról általánosan

„A közbirtokosság közös birtokosokat jelent, kik valamely birtokot osztatlan közösségben bírnak. A közbirtokosság eredete és közös vagyonának jogi jellege lényegesen eltér az úrbéres birtokosságtól. Közbirtokosságot csak azok alkothattak, kik szabad földtulajdonnal rendelkeztek és ezért nemesi közbirtokosságnak nevezték. Ezen közös javak a közös tulajdonosokat együtt illették, de régi gyakorlat szabályozta a részesedés arányát. Évszázadok alatt hozott sokféle törvények védtek a közös birtokosok jogait és a jövedelmek mindig csak a tulajdonosok részére szolgáltak, a község igazgatási kiadásaira azok soha igénybe vehetők nem voltak. A közös tulajdonosok nem is laktak mindig egy községben, hanem néha sok egymástól távoli községekben. A régi törvények egész sora bizonyítja, hogy a közös hasznok a részek arányában osztattak fel és ugyanazon arányban járultak a közös kiadásokhoz.” (Kolumbán, 2019)

Kolumbán Tibor A székely jogról és szabadságról: a székely közbirtokosságok története és jogrendszere című könyvében nagyon összetetten és tömören megfogalmazza a közbirtokosságok jelentését. A megfogalmazásban van egy fontos összehasonlítás, amit szeretnék kiemelni, megmagyarázás céljából. Kiemeli meghatározásában, hogy a közös vagyon jellege lényegesen eltér az úrbéres birtokosságtól. De mit is jelent ez az úrbéres birtokosság? A középkorban alakultak ki az urbáriumok, melyek írásbeli formában szabályozták a földesúr és a jobbágy kölcsönös jogait és kötelezettségeit. Ilyen rendeleteket, maguk a földesurak állapítottak meg, ezen rendeletek nagyon hiányosak és egyoldalúak voltak. Mária Terézia alatt kezdték ezek rendszeres szabályozását, amelynek két lényeges része volt a jobbágytartozások megállapítása és annak meghatározása, hogy a földesúr mekkora földet köteles a jobbágyoknak adni. Két fő típusú jobbágyterhet különböztettek meg: 1. a pénz- és terménybeli szolgáltatásokat, 2. a robotmunkát.

A meghatározás további részeiből megtudhatjuk azt is, hogy csak azok alkottak közbirtokosságokat, akik szabad földtulajdonnal rendelkeztek, ezen közös javak együtt illettek minden egyes tulajdonost de a részesedés aránya szabályozott volt, és mindezen javak csakis kizárólag a közös tulajdonosok jogait szolgálták, a község igazgatására soha nem voltak igénybevehetőek.

Egy másik megfogalmazásban, Dr. Szabó Lajos volt járásbíró így határozta meg a közbirtokosságok fogalmát: „Közbirtokosok (compossessor) azok, kiket valamely község határában bizonyos és

rendesen nagyobb kiterjedésű ingatlanokra vonatkozólag közös tulajdon, közös birtoklási, illetve a közös hasznvételi jog illet meg. Az ily birtokosok összesége alkotja az u. n. közbirtokosságot (Compossessoratus). A közösen használt ingatlanok rendszerint erdők és legelőkből állnak. Ezek használata az összes tagok között eszmei hányadok szerint közös. A közbirtokosok mindegyike csak egy bizonyos eszmei hányad élvezetében van, mely hányadnak megfelelően az arányosítási perben megállapított aránykulcs szerint az egyeseket megillető részek, mint az egésznek bizonyos törtszámait telekkönyvileg is kitüntetés nyerne, anélkül azonban, hogy természetben a közösség megszüntetné.” (Dr. Szabó, 1910, 113 old.)

Dr. Szabó Lajos meghatározása, egy régebbi, idősebb megfogalmazásban határozza meg a közbirtokosság fogalmát. Szavaiban, elmondja, hogy különböző nagyobb ingatlanokkal rendelkező birtokosok összessége. Ezek az ingatlanok, rendszerint erdők és legelők, amelyeket közösen használnak, és egy úgynevezett „arányosítási perben” meghatározott törvény segítségével élvezik ezek hasznait, arányosan meghatározva és felosztva.

2.2 Romániai erdőgazdálkodás és tulajdonviszonyok helyzete

A legtöbb európai országhoz viszonyítva Románia sajátos helyzetben van, hiszen területének mintegy 90,1 százaléka mezőgazdasági tevékenység folytatására, illetve erdőgazdálkodásra alkalmas. 6,37 millió ha (2001. január 1.) az erdőgazdálkodás alá vont terület Romániában, amely az ország területének 28 százalékát jelenti.

Romániában a szántóföldek után az erdő a második legnagyobb művelési ág. Az országban az összes erdőterület 30,6 százalékan fenyőerdők, 30,4 százalékan bükk-, 18,3 százalékan tölgy-, valamint 20,5 százalékan egyéb erdők találhatóak. Az erdők megoszlása a domborzat szerint: 58,5 százalék hegyvidék, 32,7 százalék dombvidék, 8,8 százalék síkvidék.

„A faállomány országos viszonylatban eléri az 1,341 milliárd köbmétert, ami egy hektárra levetítve 210 köbméteres átlagnak felel meg. Ez az erdőállomány jó minőségéről árulkodik, nem meglepő, hogy a kontinensen csak mindössze két állam előzi meg Romániát ebben a vonatkozásban: Svájc (278 köbméter/ha), Ausztria (234 köbméter/ha). Az erdei utak tekintetében ez a helyzet sokkal rosszabb. Romániában egy hektár erdőre átlagosan 6,2 méter erdei út esik, eközben Németországban ez az érték 45, Svájcban 46, Franciaországban pedig 26 méter.” (Bors, 2003, 43 old.)

Összeségében véve az erdők minősége jónak mondható. Itt meg kell említeni, hogy a természeti csapásokon kívül az erdők minőségét befolyásolja a múlt rendszer nem megfelelő erdőgazdálkodása (a fakitermelés nagyobb volumenű volt, mint az erdőrendezés által meghatározott kitermelési kapacitás). Ezenkívül az ipari szennyezések is hozzájárultak az erdők minőségromlásához.

A mezőgazdasági területek erdősítése mind földhasznosítási, mind környezetvédelmi szempontból kifejezetten fontos. 2001-ben a román kormány 8 ezer hektár terület újraerdősítését rendelte el, ebből 5 ezer hektár Beszterce, Kovászna, Hargita és Maros megyékre esik. Ezekben a felsorolt

megyékben ugyanis évekkel ezelőtt 11 ezer hektáryi erdőt tett tönkre a szélvihar. Az újratelepítések fedezetét saját források, az állami költségvetés és külföldi hitelek képezik. 2020 februárjában egy újabb szélvihar söpört végig Hargita illetve Maros megyén, ahol becslések szerint több mint egymillió köbméternyi fát döntött ki. Csíkszentdomokos és Balánbánya között a 125-ös jelzésű úton, ahol a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokosságnak is erdőterülete található, körülbelül 50 ezer köbméterre tehető a földre került fa mértéke.

„A romániai erdészeti politika átalakításához célszerű az Európai Unió erdészeti stratégiáját figyelembe venni és hasznosítani azt. Az erdészeti fejlesztésekben fontos célkitűzés az erdőterület mennyiségi növelése, minőségének javítása és közérdekű védelmi funkciójának fejlesztése. Az erdőgazdálkodás mivel az agrárgazdaság egyik részének tekinthető, ezért e természeti forrást ebben a témakörben kell megjelölni, kiemelve az erdő alternatív földhasznosításában, természet- és környezetvédelemben játszott szerepét.” (Bors, 2003, 43 old.)

„A tulajdonviszonyokban következett be az utóbbi években a legjelentősebb változás. Az 1991-ben elfogadott 18. számú Földalapról szóló törvény és az 1997-ben hozott 169. számú törvény után, amelyek a mezőgazdasági és erdészeti volt magántulajdon visszaigénylését tették lehetővé, 1999 decemberében Románia Parlamentje újabb reprivatizációs törvényt fogadott el. Ez utóbbi 2000. évi 1. számú törvény a mezőgazdasági földterületekre vonatkozóan, a volt magántulajdon jelenlegi helyzetének kezelésére három lehetőséget határozott meg:

- A tulajdonjog visszaállítása területi korlátozás nélkül, a volt társulási tulajdon esetén (községi, városi, közbirtokossági).
- A tulajdonjog visszaállítása, esetenként területi kiterjedésében korlátozottan, természetes- és jogi személyekre (egyházak, iskolák) vonatkozóan.
- Kárpótlás, esetenként kiegészítő jellegű, amikor a tulajdonjog tényleges visszaállítása lehetetlen.

Az 1. számú törvény gyakorlati alkalmazása előtt kb. 400 ezer hektár erdő tartozott a privát szférához, e törvény alkalmazását követően ez jelentősen változott, a visszaigényelt erdők teljes visszaszolgáltatása következtében akár 3 millió hektárig terjedhet ki.” (Bors, 2003, 43 old.)

2.3 A Közbirtokosságok vagyonának államosítása

„1948-ban megjelent a Román Népköztársaság Alkotmánya, amely kimondja, hogy az összes termelő eszközök az állam tulajdonát képezik. A 6. szakasz meghatározza, hogy az erdők is az állam tulajdonát képezik. Ugyanebben a szakaszban megfogalmazzák azt is, hogy a magánkézben levő termelő eszközök a törvény által meghatározott módon fognak átmenni az állam tulajdonába.” (Kolumbán, 2019, 602 old.)

Így nemsokára megjelent az 1948 évi 119 sz. államosítási törvény, amely nemcsak az összes termelő eszközöket, hanem a magánkézben levő ingatlanokat is államosította.

A törvények életbe lépésével, a közbirtokosságok gyakorlatilag elvesztették a vagyonuk legnagyobb részét, és mindemellett a jövedelem forrásuk is megszűnt, mivel a legnagyobb jövedelem forrásuk a fakitermelés volt, ezáltal teljesen pénz nélkül maradtak. Az állami szerveknek mindezek mellett természetesen gondjuk volt arra is, hogy a közbirtokosságok többi vagyontárgyát és székhelyét is elvegyék, ezzel lehetetlenné téve további működésüket.

A legelők tulajdonjogilag a közbirtokosságé maradtak egészen a kollektív gazdaságok megjelenéséig, de a legeltetés megszervezését és irányítását átvették a helyi pártszervek, ami azt eredményezte, hogy a legelőgazdálkodás gyakorlatilag megszűnt.

2.4 Mezőgazdaság kollektivizálása

„1949-1962 között hirdették meg a kollektív gazdaságok megalakítását, a Román Kommunista Párt irányításával.” (*Kolumbán, 2019, 603 old.*) A mezőgazdaságban az egyéni gazdálkodások helyett, a közös, kollektív gazdaságok kialakítását jelenti. Tágabb értelemben a vidéki társadalom és gazdálkodás teljes, szovjet modell szerinti átalakítását jelenti.

Társadalmi célja az volt egyrészt, hogy csökkentsék az egyház befolyását, a nagygazda réteg felszámolása, márészról pedig egy új, rendszerhű elit kinevelése a szegény és nincstelen földművesekből. A tagok földterületei közös tulajdonúvá váltak, és tagosították azokat: a falunak a legjobb termőterületén mérték ki a megfelelő méretű földterületet. A belépésre kiszemelt földműveseket a kommunista párt (akkori nevén Román Munkáspárt) aktivistái hosszú rábeszélésekkel, jövedelmük megnyírbálásával (kötelező terménybeszolgáltatás) győzték meg a közös gazdálkodás előnyeiről, akik pedig ellenálltak, azokat a milícia alkalmazottai nemegyszer kegyetlen kínzásoknak vetették alá. A tagságot brigádokba szervezték (mezei, állattenyésztési, kertészeti, karbantartó), az elvégzett munkát mindenkinek „munkanap”-ban számították ki, ennek aránya szerint osztották ki a termést és a pénzjövedelmet.

Mezőgazdasági társulások létesítését kezdeményezték 1952 januárjától országszerte, mivel ezek megalakítása kisebb ellenállásba ütközött. 1955-ben döntöttek a folyamat felgyorsításáról, ebben az esetben már kerülték a fizikai erőszakot, inkább gazdasági nyomást kezdtek gyakorolni. 1962-re a szántó területek 96%-a és a többi mezőgazdasági terület 93,4%-a szocialista tulajdonban voltak, ezzel a folyamatot befejezettnek tekintették.

A kezdetektől fogva a kollektivizálás nagy ellenállásba ütközött a földművesek részéről. 1949-ben lázadások törtek ki Moldova északi részén és Erdély számos helységében is. A milícia és a securitate vérbe folytotta ezen felkeléseket, több száz embert kivégeztek vagy súlyos börtönbüntetésre ítélték, a családok tagjait és aszimpatizánsokat pedig a Bărăganba deportálták, összes vagyonukat elkobozták. „1949-1962 között több, mint 40.000 személy, nagy részben jómódú emberek lettek deportálva Erdélyből, Bánátból és Dobrogeából bărăgani kényszer lakhelyre.” (*Kolumbán, 2019, 604 old.*) 1956 után amikor hazatértek szülőföldjükre, lakhelyükre, ottani lakásukat már nem adták vissza, mert addigra mindeniket kisajátították.

2.5 A vagyonok visszaszolgáltatása a rendszerváltás után

Székelyföldön a szocialista rendszer előtt az erdők meghatározóan magán- vagy közbirtokossági tulajdonban és használatban álltak. A rendszerváltást követő privatizáció során a korábbi erdőtulajdonsok (egyház, közbirtokosságok, magánszemélyek) a saját tulajdonukat kérhették vissza az államtól. „A mezőgazdasági területeket részben visszaszolgáltató 18. számú törvény (1991) részlegesen visszaszolgáltatta a magánerdőket a volt tulajdonosoknak, és a 2000-ben megjelent közbirtokossági tulajdont visszaszolgáltató 1. számú törvény, amelynek rendelkezései szerint a közbirtokosság egy elidegeníthetetlen és oszthatlan tulajdonforma.” (Tamás, 2022, 42 old.) Az 1948-as államosításkor a közbirtokossági vagyonok tulajdonosai azok a személyek, vagy azok örökösei, akik a telekkönyvek tulajdonlapján, vagy ha azok nem állnak rendelkezésre, az utolsó faelosztási nyilvántartásokban szerepelnek. Ez azt jelenti, hogy a közbirtokossági földterületeket a korábbi tulajdonosi kör, illetve azok örökösei egy új közbirtokosság alapításával, jellemzően néhány száz hektáros területű oszthatlan közös tulajdonként igényelheték vissza és a gazdálkodást is csak ebben a kötött formában gyakorolhatták. A közbirtokosság tagjai nem egy konkrét ingatlan, vagy ingatlanrész tulajdonjogához jutottak, hanem a közbirtokossági erdő eszmei tulajdon egy részéhez.

„A közbirtokosságok mai működésében hatalmas szerepe van a Román Kormány 2000 évi 26. számú Kormányrendeletének, amely módosítja az alapítványokra és egyesületekre vonatkozó 1924/21. számú törvényt, amely alapján a közbirtokosságok működésére is az egyesületi törvény előírásai vonatkoznak.” (Tamás, 2022, 43 old.) Ennek értelmében szükségessé válik a saját státútum és működési szabályzat kialakítása, valamint a közbirtokosságokat meghatározott időtartamra választott helyi menedzsment vezetése, a felügyeleti és döntési hatásköröket pedig a tagságból álló közgyűlés gyakorolja. A szakmai feladatokat a közbirtokosságok által létrehozott úgynevezett magánerdészetek, vagy állami erdészetek végzik, megbízás alapján. Az 1989-es romániai rendszerváltás után a közösségi erdővagyonok működtetése egységes országos szabályozási kereten belül történik, ami továbbra is erősen centralizált és bürokratikus jellegű.

2.6 Közbirtokosságok Erdélyben

Ezen közbirtokosságok is a szabad tulajdonnal rendelkező birtokosok között alakultak ki és nemesi közbirtokosságoknak is hívták. A havasi legelők és erdők voltak az oszthatatlan közös használat tárgyai, melyek egyenként szétosztva nem lettek volna előnyösen használhatók.

A részesedés nagyságának meghatározására megállapított kulcs: a régi házhelyek száma és nagysága, melyet sokszázados szokásjog tett kötelezővé. „A birtokosok közül ha valaki csak külső birtokkal rendelkezett, de belsősege (házhelye) nem volt, ősi kifejezés szerint „füst”-je, akkor a közös oszthatatlan javakban, a „közhelyek”-ben sem lehetett társtulajdonos. A faluban a közös birtok a „füsttel bíró” birtokoskat illette, aki nem rendelkezett ezzel azt „külbirtokosnak” nevezték. Ha valaki nem lakott abban a községben, ahol a közbirtokossági javak feküdtek, de házhely-

tulajdonos volt, ott tagja volt a közbirtokosságnak. A „füst” megszerzésével kapták meg a jogot a közös haszonélvezetekhez.” (Kolumbán, 2019, 508 old.)

2.7 Közbirtokosságok számvitele

A közbirtokosság egy nagyon egyedi tulajdonforma, ezért maga a számvitele is különbözik a többi társulat számvitelétől. Románia területén, nem csak Erdélyben találhatóak közbirtokosságok, vagy a közbirtokossághoz hasonló tulajdonformák. Mivel országon belül is változik a működésük, szervezet típusaik, így nincs egy teljesen egységes számviteli, illetve adózási forma ezekre a szervezetekre.

A közbirtokosság tulajdon tárgyát képező vagyontárgyak részarányosan megoszthatóak anyagilag, de a törvényhozó – annak érdekében, hogy a gazdasági hasznosításuk erdőterületenként biztosított legyen – nem oszthatónak nyilvánította azokat, és a társulási forma részarányainak átruházása csak a társulási forma más tagjaira történhet.

A közbirtokosság vagyona a tulajdonforma miatt nem található meg a mérlegében, ezeket a javakat a mérlegen kívül kell könyvelnie a számviteli alkalmazottnak a 8038-as számú könyvelési számlára. 8038 számla: „Adminisztráció, koncesszió és bérlet keretében kapott közjavak”. (www.codfiscal.net, 2010, május 3.) Ez a számla az autonóm régiók, nemzeti vállalatok, kereskedelmi vállalatok által adminisztráció, koncesszió és bérlet keretében kapott közjavakat tartja nyilván.

A rendszerváltás után, amikor a területeket kezdték visszaosztani az embereknek és a közbirtokosságoknak is, nagyon sok esetben egyetlen tulajdonlevelet állítottak ki a közbirtokosság nevére, ami igazából nem is maga az intézmény tulajdona, hanem a közbirtokosság joggal rendelkező tagjaié. Fontos tudnivaló, hogy a tulajdonosoknak a jogaik alapján meg lehet határozni, hogy mekkora terület az ő tulajdonuk magában az egyesületben (pl. 1jog = 1 ha terület), de ez közös kezelésben levő oszthatatlan tulajdon. Abban az esetben, ha a közbirtokosságot valamilyen okból fel akarják számolni, van erre lehetőség, de a vagyont, a közbirtokossági területeket nem a tulajdonosok kapják meg, hanem a helyi önkormányzatra ruházódik át a tulajdonjog.

Az eddigiekben megnéztünk pár általános meghatározást a közbirtokosságokról és, hogy hogyan is néztek ki a 19.-ik században, mi alapján működtek. A továbbiakban, egy nagyobb lépést teszünk az időben és megnézzük, hogy a 20.-ik század közepén, hogyan alakultak át a közbirtokosságok, milyen változások következtek be és mivel járt a kollektivizálás, hogyan érintette a közbirtokosságokat. Majd időrendben elérkezünk napjainkhoz, megnézzük, hogy milyen problémákkal és nehézségekkel küzdenek manapság a közbirtokosságok, milyen sajátosságaik vannak és milyen szerepet vállalnak adott községük életében.

3. Tulajdonformák, szervezeti keretek a térségben

A térségben az erdőtulajdon kisebb része magántulajdonban van, míg nagyobb része közösségi tulajdonban található. A közösségi tulajdonforma között a domináns a közbirtokosság, továbbá jelen vannak egyházi/felekezeti és községi (önkormányzati) erdőbirtokok is. A székelyföldi közbirtokosságok többségében egy-egy településhez kapcsolódnak, de előfordul, hogy egy településen belül több közbirtokosság is megtalálható. Az alábbi táblázat mutatja be a közbirtokosságok eloszlását a hagyományos székek és megyék szerint.

1.táblázat: Székelyföldi közbirtokosságok tájegységek és megyék szerint

Tájegységek	Közbirtokosságok száma	Megye
Csíkuszék és Kászonok	49	Hargita
Gyergyószék	14	Hargita
Udvarhelyszék	74	Hargita
Erdővidék	18	Kovászna
Kézdiszék	37	Kovászna
Orbaiszék	16	Kovászna
Sepsiszék	38	Kovászna
Marosszék	12	Maros
Összesen	258	

Forrás: Tamás László 2022, 44 old.

„Megjegyzés: Gyergyószárhegyen és Gyergyóújfaluban, hasonló jogi keretek között 34 személynév megjelölésű tulajdonforma működik, kisméretű társulás formájában. Az erdőbirtokosi szövetségeket, más néven uniókat, a magán erdőbirtokosságok kisebb tájegységek szerint hozták létre (a 26/2000 Kormányrendelet által előírt formában). Ezen uniók elsődleges szerepe, hogy megteremtse a jogi lehetőséget az erdészeti szakmai feladatokat ellátó magánerdészetek (15 szervezeti egység) létrehozására. A Székelyföld erdőbirtokosi körét a 13 egyesületi formában működő unió lefedi, a tájegységek szerint szerveződött minden egyes unió a maga során szakmai, érdekegyeztetési, cselekvési keretet kínál az egyéni és közösségi erdőtulajdonosok számára. Az uniókba szerveződő erdőbirtokosok és magánerdészetek együttese képezi az a térségi erdőgazdálkodási hálózatot, amely a székelyföldi erdővagyon gondozásában és hasznosításában meghatározó jelentőséggel bír.” (Tamás, 2022, 44 old.)

A székelyföldi közbirtokossági uniókat a következő táblázat mutatja be:

2.táblázat: Székelyföldi közbirtokossági uniók

	Név	Térség
1	Csíki Közbirtokossági Unió	Csíkszék
2	Csíkszeredai Közbirtokosságok Egyesülete	Csíkszék
3	Erdővidék Erdő és Legelőbirtokossági Szövetség	Erdővidék
4	Fehérnyikó Közbirtokossági Szövetség	Udvarhelyszék
5	Feketerügy Egyesület	Kézdiszék
6	Görgényi Térségi Közbirtokosságok Egyesülete	Gyergyószék
7	Küküllő Erdő és Legelőbirtokosi Egyesület	Udvarhelyszék
8	Libán Közbirtokossági Unió	Gyergyószék
9	MIKES Egyesület	Sepsiszék
10	Murgó Közbirtokossági Egyesület	Erdővidék
11	Nagyküküllő Közbirtokossági Szövetség	Udvarhelyszék
12	Orbai Egyesület	Orbaiszék
13	Veresvíz Egyesület	Kézdiszék

Forrás: Tamás László 2022, 44 old.

A romániai és a térségi közvéleményben elterjedt hírekkel, vélekedésekkel ellentétben „Romániában az erdő borította területek nagysága a romániai rendszerváltástól napjainkig tartó időintervallumban nem csökkent, hanem növekedett az erdőtelepítések hatására. A teljes erdővagyon nagysága az országban a következőképpen alakul: 6 449 417 hektár, amelyből 6 604 206 hektár erdőfelület, 154 789 hektár egyéb, az erdővagyonhoz tartozó terület (2020-as adat), ez a terület 3 százalékkal volt nagyobb, mint a rendszerváltáskor.” (Tamás, 2022, 44 old.) Hargita, Kovászna illetve Maros megye az erdőterületeket figyelembe véve az országos rangsor első felébe tartozik. Ezt a 3. táblázatban szemléltetem.

3.táblázat: A három megye az országos rangsorban

Országos rangsor	Megye	Erdőfelület hektár	Részarány az országos erdővagyonból %
7	Hargita	260 122	4,03
11	Maros	217 231	3,37
20	Kovászna	170 065	2,64

Forrás: Tamás László 2022, 45 old.

Az elmúlt három évtized során az erdő borította területek mértéke növekedett mindhárom megyében, ellentétben a közvéleményben és a médiában keringő hírekkel és adatokkal, melyek a területek csökkenéséről szólnak. Az igazság az, hogy a közvéleményben és az emberekben, valamiért ez rögzül, ezt látják, és úgy gondolják, hogy a közbirtokosságok és az erdőkitermelő vállalkozások nem foglalkoznak az erdők karbantartásával, visszatelepítésével, csak azzal, hogy profitot termeljenek és annyi erdőt vágjanak ki, amennyit csak tudnak. Szerencsére ez manapság

teljesen másképp működik és minden országban a törvénykezés kitér ezekre a pontokra és kötelezi a szerveket, hogy figyeljenek az erdőkre.

A következő táblázattal kapcsolatban, ahol a három székelyföldi megye erdőterületeinek alakulása van feltüntetve 1990-2020 között, fontos megjegyezni, hogy Maros megye esetében az erdőterületek meghatározó része nem tartozik a székelyföldi közbirtokosságok rendszeréhez. Ezt mindenképp figyelembe kell venni minden olyan adatsornál, amely a hivatalos statisztikai nyilvántartások alapján megyesoros adatokat tartalmaz. Az erdőterületek alakulását 4.-ik táblázat mutatja.

4.táblázat: Az erdőterületek alakulása 1990-2020 között a székelyföldi megyékben

Megye	1990	2020	Változás %
Hargita	228 000	260 122	+ 32,1
Maros	160 000	170 065	+ 10,9
Kovácszna	206 300	217 231	+ 10,1

Forrás: Tamás László 2022, 46 old.

4. Működési különbségek a megyékben

4.1 Hargita megye

Erdély keleti területén fekszik, központja Csíkszereda. Az 1968-as megyerendezés és a Maros-Magyar Autonóm Tartomány felszámolása nyomán jött létre, főként az egykori Csíki Vármegye és Udvarhely vármegye területéből. A feudális korszakban, a területnek nagyszámú szabadbirtokosa volt, mivel a határöröket a Mária Teréziának tett szolgálatukért területekkel ruházták fel. Hargita megye erdőterületeinek 47%-a, összesen közel 100 ezer hektár erdőterület van közbirtokossági tulajdonban. A közbirtokosságok valóságos falusi intézményekként működnek, gyakran szponzorálnak közösségi tevékenységeket és fektetnek be a falu számára fontos tárgyakba. Bevételeik közel 20%-át rendszeresen közösségi beruházásokra fordítják, amelyek közé tartoznak: napelemes melegvíz berendezések (Csíkmadarasi Közbirtokosság), gázberendezések (Csíkcekefalvi Közbirtokosság), emellett, utak, templomok és iskolák javításai és karbantartása, temetőkápolnák építése (pl. Vacsárcsi, Rákosi, Lövétei Közbirtokosság), művelődési házak, ünnepi termek. Általában számos kulturális tevékenységet szponzorálnak (bálok, falunapok), például kis falusi zenekarokat, vagy tűzoltó egyleteket, pénzbeli segítséget, vagy akár fa alapanyagbeli segítséget nyújtanak a háztartásokban keletkezett bármilyen természeti katasztrófa esetén, ösztöndíjat nyújtanak diákoknak. Néhány közbirtokosság területén híres üdülőhelyek találhatóak (tusnádfürdői, vagy a borszéki fürdő) és különböző védett területek is találhatóak, mint például a Szent Anna-tó. Számos földterületnek fontos ásványvízforrásai is vannak, amelyeket 200 évvel ezelőtt iparilag hasznosítottak, és idővel nagyüzemekké váltak (Perla Harghitei ásványvíz és a Borsec ásványvíz). A Borsec például 350 millió liter ásványvizet palackoz évente.

Az erdők nagy termőképességűnek számítanak, főként túlevelükből állnak (lucfenyő és fenyő), a legtöbb közbirtokosság nagy legelővel rendelkezik, ami a földjeik nagyjából 1/4-t jelenti. Hargita megyében a közbirtokosságok általában nagyok. A vizsgált 40 közbirtokosságból 5 közbirtokosság volt 500 hektár alatti, a legtöbb 2000 hektár feletti, és a legnagyobb a megyében a Zetelakai Közbirtokosság, több mint 10 ezer hektárral. A legtöbb közbirtokoságnak saját ingatlanjai vannak, valamint saját gépeik, amelyekkel dolgoznak az erdőkitermelésben, kiszálítják a fát a faluban élő embereknek, emellett használják a mezei utak felújítására, karbantartására, mezőgazdasági munkára, legelők tisztítására. Néhány közbirtokosság rendelkezik saját fakitermelő vállalkozással is (pl. Csíkszentimre, Homoródalmás), amelyek segítségével munkahelyeket hoznak létre, illetve növelik az eladott fa értékét. *(Dr. Monica, 2019, 34 old.)*

4.2 Máramaros megye

„Máramaros megye Románia északi részén fekszik, történelmileg az egykori Osztrák-Magyar Monarchia része volt. Ahhoz, hogy megértsük és tisztán lássuk a máramarosi községek történelmét, meg kell értenünk a terület összetett átalakulását és a határok elmozdulását. A magyar uralom alatt a Máramaros megyei közbirtokosságok 1885-ben 127 440 hektár erdőterületet számláltak” (*Bedő, 1986*), ami a legnagyobb közbirtokossági területnek számított egész Erdélyben, mivel a középkori királyok által a kismanességeknek adományozott közbirtokosságok voltak. Az első világháború után az egykori Máramaros megye területének 1/3 része maradt Romániában, amelyet ma történelmi Máramarosnak neveznek, 2/3 rész pedig 1920-ban Csehszlovákiába, majd később Ukrajnába került. Hogy Máramaros megye életképesebb legyen, 1968-ban a román államigazgatás további területeket csatolt a Történelmi Máramaroshoz, hozzáadva Kövárvidéket (Țara Chioarului), Magyarlápост (Țara Lăpușului), és Szelestyehuta (Țara Codrului) területeket. Ezeken a területeken 1948 előtt kisebb községek, egykori jobbágyok voltak, nem voltak középkori lovasok/szababirtokosok.

Máramaros megye a mai napig 109 községet számlál, amelyek az 1/2000-es törvény által visszaszolgáltatott 30 101 ha erdővel rendelkeznek, ami a megye erdőterületének 15%-át teszi ki, továbbá mintegy 2000 hektár legelő, amelyre ezen községek támogatást kapnak. Az erdők nagyrészt lombhullató, bükkös erdők, amelyeket a szocialista évek alatt nagymértékben kitermeltek. Lényeges különbség van az északi és a déli rész közterületei között. Északon találjuk az úgynevezett nemesi kompozitorátusokat, a máramarosi nemesi családok örökségeként kialakult közbirtokosságokat, a középkori szabad földbirtokosok, a cnezi leszármazottai. Ezek a kompozitorátusok általában nagyobbak, mint a többi. Néhány példa ezekre:

- Felsővisó (Vișeu de Sus) - 4524 ha, és 5000 ha még nem teljesen jogcímezett terület, 1900 közbirtokos
- Petrova (Petrova) – 3822 ha, 190 ha még nem teljesen jogcímezett, 1130 közbirtokos
- Szaplonca (Săpânța) – 2053 ha, és 2500 ha még nem teljesen jogcímezett, 1200 közbirtokos

A déli részen sokkal kisebb gyakran 500 hektár alatti, sőt néhány 100 hektár alatti közbirtokosságot találunk. Ezek a közbirtokossági területek általában volt jobbágyok földjei voltak, az úgynevezett urbanistáké. Példák:

- Nagynyíresi Közbirtokosság (Composesorat Mireșu Mare) – 259 ha összterület, ebből 222 ha legelő és 37 ha erdő, 152 közbirtokossági taggal rendelkezik
- Kiskörtvélyesi Közbirtokosság (Composesorat Curtuișu Mic) – 83 ha erdővel rendelkezik és 123 taggal.

Ezen közbirtokosságokra a következő tendenciák jellemzőek: nagyfokú gyanakvás a közbirtokossági tagok között, csökkent a részvételi szándék és bizalom, alacsony szintű a közösségi élet támogatása, illetve a befektetések. A restitúcióra és a közbirtokosok jogainak megállapítására irányuló peres eljárások sok esetben még mindig folyamatban vannak. A közösségek között

számottevő eltérések vannak a tagoknak adott juttatások és a bevételek kezelése között. A terület északi része közismerten az erdészeti ipar egyik fókuszpontja. Nagy helyi vállalatoknak ad otthont, és sok konfliktus alakult ki az erőforrásokkal kapcsolatban. A Máramaros- hegységet illegális fakitermeléssel vádolták, még a védett területeken belül is, ez gyakran volt az alapja a helyi érdekcsoportok közötti konfliktusoknak.

A déli területeken a kis erdőközösségek találhatóak a saját, méretükből is adódó problémáikkal. Általában nincs elég hatalmuk ahhoz, hogy alacsonyabb árakat alkudjanak ki az erdőkitermelés illetve őrzéssel kapcsolatban, így ezek a költségek általában eléggé magasra rúgnak. Emellett társulniuk kell a gazdasági tervek elkészítéséhez, ezzel is csökkentve a költségeket. A kisebb közösségekben általában a tagok nem vesznek részt a közbirtokosság életében, és a felelősség nagy részét a helyi önkormányzatokra hagyják. A tulajdonvisszaszolgáltatás nagyon lassan haladt a konfliktusokkal és perekkel jellemezhető területen. A pénzübeli bevételek általában nem magasak, és a tagoknak kiosztott juttatások helyenként nagyon eltérőek. Körülbelül a közösségek 50%-a nem határozatképes a közgyűléseken. Felsővisó (Vişeu de Sus) község, amely nagyjából 2000 tagot számlál, lemondott az összes tag részvételének rendszeréről, helyette létrehoztak egy 200 képviselőből álló rendszert, amely sok gyanakvást és elégedetlenséget idéz elő. Néhány esetben a részesedések széttörredezését csökkentették azzal, hogy családon belül megállapodtak a családtagok, hogy a jogokat csak az egyik testvér örökli meg, a feldarabolás helyett. Ezekben a térségekben, a közbirtokosságok fele tüzifát oszt ki a tagoknak, míg a másik fele pénzübeli juttatást ad. *(Dr. Monica, 2019, 39-40 old.)*

5. „Terkő” Közbirtokossági Egyesület – Csíkszenttamás

A közbirtokosság neve „Terkő” Közbirtokossági Egyesület, székhelye Csíkszenttamás községben, Csíkszenttamás falu 682 szám alatt, Hargita megyében található. A közbirtokosság a 18/1991. számú földalapról szóló törvény és a 169/1997. számú törvény rendelkezései alapján kért, a mezőgazdasági erdőterületek tulajdonjogának visszaállítására vonatkozó 1/2000. számú törvény alapján létrehozott romániai jogi személy, a Csíkszeredai Bíróság 531/08.03.2000. számú polgári ítélete alapján a Csíkszeredai Bíróság jogi személyek különleges nyilvántartásába bejegyzett egyesület.

A „Terkő” Közbirtokossági Egyesület célja a közbirtokosság tulajdonában levő erdőterületek, valamint a közbirtokosság teljes vagyonának közös kezelése és hasznosítása a tevékenységi célok megvalósításával, az ezen alapszabály és a hatályos jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően.

A közbirtokosság határozatlan időre jön létre, a működésének engedélyezésétől és a bíróság külön nyilvántartásba való bejegyzésétől kezdődően.

A közbirtokosság által kezelt és hasznosított erdőalap 4275,77 hektárnyi területből áll, amely Damuk, Csíkszentdomokos, Vasláb és Csíkkarcfalva határán található. A teljes terület felhasználási kategóriánként a következőképpen oszlik meg: 2743,5 hektár erdő, 1515,4 hektár legelő és 16,7 hektár egyéb kategória.

A csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági egyesületnek 984 közbirtokossági joggal rendelkező tagja van. Egy jog értéke = 1 hektár terület a közbirtokossági vagyonból, ami 400 lej juttatást jelent egy évre. A legkisebb meghatározott jog 0,1 értéket képvisel, míg a legnagyobb 39-et jelent.

5.1 „Terkő” Közbirtokossági Egyesület működése

5.1.1 A közbirtokosság célja

A következőkben megfogalmazott célok, a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági egyesület Alapszabályzatában találhatóak meg, ott lettek megfogalmazva, ez minden településen más, minden egyes közbirtokosság a saját alapszabályzatában megfogalmazottakat követi, illetve használja.

A közbirtokosság tevékenységi célja a következő tevékenységek végzése:

- a közbirtokossághoz tartozó ingatlanok kezelése és megőrzése;
- gazdasági tevékenységek, amelyek a közbirtokosok magántulajdonában levő erdők és legelők közös használatából, valamint a fa és fatermékek kitermeléséből, feldolgozásából és felhasználásából állnak;
- a hal- és vadállomány kezelése, az erdők felújítása, gondozása, őrzése és védelme, a legelők gondozása;
- a természetvédelmi területek igénylése és kezelése;

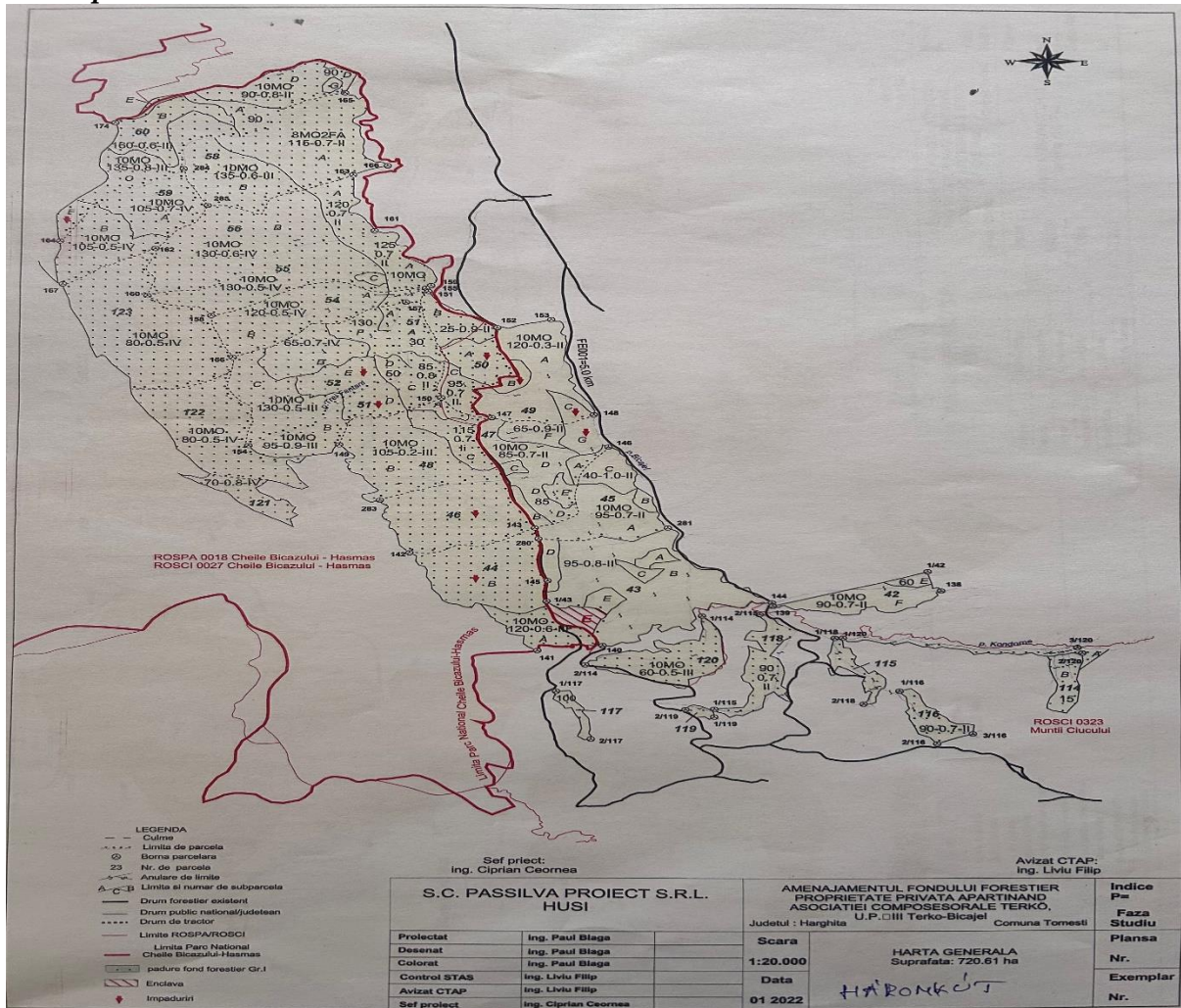
- az erdészet és vadászati termékek értékesítése a bel- és külföldi piacokon;
- erdei vetőmagok betakarítása és forgalmazása, felújításra szánt ültetési anyagok előállítása;
- a legeltetés megszervezése a közbirtokossági magántulajdonban levő legelőkön;
- erdei gyümölcsök és gombák gyűjtése és hasznosítása;
- a tulajdonban levő hegyvidéki területeken a turizmus fejlesztésével kapcsolatos tevékenységek;
- fűrészmalmok, körfűrészek és egyéb, a nyers fa fává, rönkfává, tűzifává stb. történő feldolgozásához szükséges gépek beszerzése és telepítése;
- ha nem lehetséges a teljes fatömeget feldolgozni, akkor azt nyers állapotban visszaveszzük a raktárakból, és csak a fakitermelés vagy fakivágás során fellépő vis maior esetén. A betakarítást saját erők vagy erre felhatalmazott, szakosodott cégek végzik, a betakarítási árak ajánlattételét követően;
- A rendelkezésre álló legelők bérbeadása és koncesszióba adása természetes vagy jogi személyeknek;
- együttműködések más jogi vagy természetes személyekkel, szervezetekkel, vállalatokkal és egyesületekkel a területen;
- a közgyűlés jóváhagyásával jótékonyági és karitatív tevékenységet végezhet költségvetési többlet esetén, az osztalék kiszámítása és felosztása után minden év végén;
- növénytermesztési tevékenységek;
- állattenyésztés;
- a folyók medréből történő kő- és homokkitermeléssel kapcsolatos tevékenységek;
- pékségi és malomiapri tevékenységek;
- építőipari kivitelezés, építőanyag gyártása; szállítási tevékenység;
- kereskedelmi tevékenységek üzletek, butikok, éttermek működtetése révén;
- kulturális, sport- és szabadidős tevékenységek;
- élelmiszeripari termékek előállítása és hasznosítása;
- import- export tevékenységek;
- egyéb társulási tevékenységek.

A közbirtokosság tevékenységi célja között felmerül az erdei gyümölcsök-, gombák begyűjtése és hasznosítása. De akkor kinek a tulajdonában vannak ezek, bárki begyűjtheti, leszedheti ezeket? Ez korántsem ennyire egyszerű. Az erdők tulajdonosa általában az állam, magánszemélyek, vagy a közbirtokosságok. A kereskedelmi célú gyűjtésére ezen terményeknek jogszabály vonatkozik: ahhoz, hogy valaki több kosárnyival vigyen haza az „erdő kincseiből”, szükséges a tulajdonos engedélye és környezetvédelmi engedély. Ha ezekkel nem rendelkezik az adott személy, akkor egy-két kilogrammot gyűjthet étkezési céllal, vagy hobbiból a természetjárás közben.

A vadállomány nem a közbirtokosságok tulajdona, amelyek erdeikben találhatóak és saját otthonuknak tekintik ezek az állatok. A vadállomány az állam tulajdona, egy-egy vadász egyesület bérelik ezen területeket, vadászati céllal. A leesett szarvasagancs sem a birtokos, vagy az arrajáró turista tulajdona, ezek mind a vadásztársaságot illetik, akik bérelik azon területeket.

A következő két térképen a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület területei láthatóak.

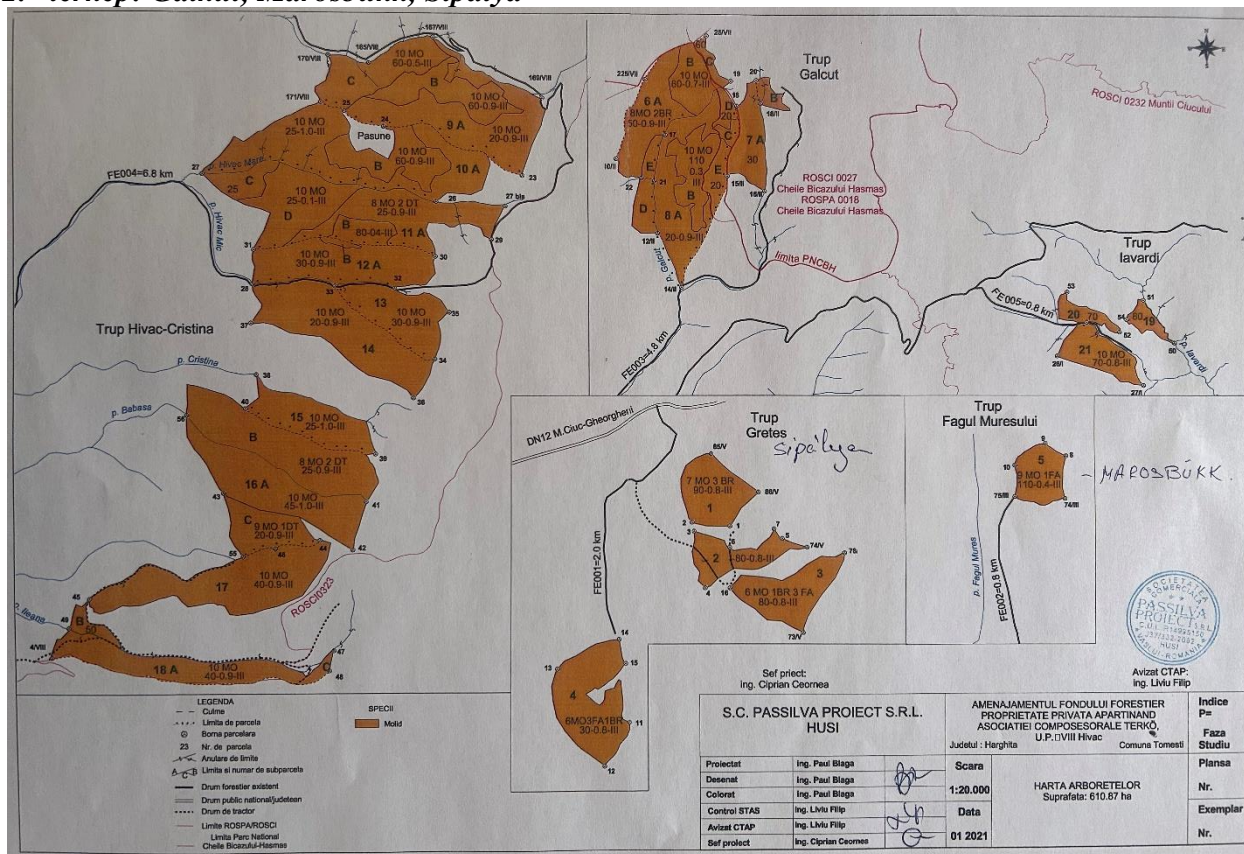
1. térkép: Háromkút

Forrás: csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület

Az első térképen a háromkúti (Trei Fântâni) rész látható, amely Nemc megyében található.

2. térkép: Gálkút, Marosbükk, Sípálya

Forrás: csikszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület

A második térképen látható a Balánbánya szomszédságában található Gálkút, Marosbükk és a Marosfőn beruházásként létrehozott sípálya is.

6. Anyag és módszertan

Az indítattása a dolgozat megírásának, illetve ezen kutatások elvégzésének, nem volt más, minthogy jobban megismerjek, egy a világon nagyon sajátos és a szülőfalumban is megtalálható tulajdonformát és annak működését. A dolgozatom megírásához kétféle kutatást is végeztem, kvalitatív illetve kvantitatív kutatást.

A kvalitatív kutatásban, a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokosság vezetőtanács, illetve volt vezetőtanács tagjaihoz intéztem kérdéseket, amelyek segítségével, egy átfogóbb képet kaptam egy ilyen szervezet működéséről.

A kvantitatív kutatásomban, a szervezet tagjaihoz állítottam össze egy kérdőívet, amelyben, az ő szemszögükből próbáltam megvizsgálni a helyzetet, hogyan látják ők az egyesület működését, mennyire vannak megelégedve ezzel és mekkora szerepet vállalnak a szervezet életében.

6.1 Kvalitatív kutatás

A kvalitatív kutatásom célja, hogy megismerjem a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesületben dolgozó emberek gondolkodásmódját, jobban megismerjem magát a folyamatot, ami egy ilyen egyesületen belül folyik, hogyan tudják ezen személyek az ötleteiket, meglátásaikat, javaslataikat kamatoztatni, a tagok elé terjeszteni és esetenként megvalósítani. Hogy jobb rálátásom legyen, hogy egy-egy folyamat miért történik, vagy mért pont úgy.

A dolgozatom megírásának keretében végeztem kvalitatív kutatásban mélyinterjúkat készítettem a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági egyesület vezetőtanácsának tagjaival, illetve volt vezetőtanács tagokkal. A vezetőtanács tagokon kívül megkérdeztem a falu volt polgármestertét is, aki 13 éven keresztül irányította a falut.

A kérdésekben, amelyeket ezen személyekhez intéztem, leginkább arra voltam kíváncsi, hogy mivel is foglalkoznak pontosan, milyen folyamatokba van beleszólásuk, ráhatásuk, milyen felelőségekkel jár az ő szakmájuk, milyen nehézségekbe ütköznek és az egyik legfontosabb, hogy az emberek, a falu népe, milyen kérdéseket, problémákat fogalmazznak meg. Ezen munkahelyek nehézsége az, hogy egy falu érdekeit kell képviselni ezért felelőséggel tartoznak azok, akiket megválasztanak, úgy a falunak, környezetnek, mint legfőképp azoknak, akik közbirtokossági joggal rendelkeznek az adott egyesületben.

Az interjúk lebonyolítása nem volt egyszerű feladat. Két megkért személy, M.T. és B.K., bár nyugdíjasok, aktívan foglalkoznak a gazdaságukkal otthon, jó falusi emberhez mérten. M.L. viszont a mindennapokban erdőgazdagént tevékenykedik. Ennek következtében a találkozók időpontjainak összehangolása nem volt egyszerű feladat.

Annak ellenére, hogy Csíkszenttamáson születtem, ahol a „Terkő” Közbirtokossági Egyesület is található és az interjúra megkeresett személyek is élnek, hétköznapon, valamint a jégkorong idény alatt Kézdivásárhelyen tartózkodom, mivel aktívan sportolok. Ez tovább nehezítette a találkozók

megszervezését. Általában a hétköznapokat Kézdivásárhelyen töltöm az edzések és felkészülések miatt, míg hétvégeken, amikor nincs mérkőzés, vagy a csapat nem utazik valahova, igyekszem hazamenni.

Az első interjút M.T.-vel készítettem, ami 2023. április 8-án, egy szombati napon valósult meg. Mivel M.T. nyugdíjas, az időpont kiválasztása viszonylag egyszerű volt, és sikerült számomra legmegfelelőbbet választanunk. Április 8-án szombaton 10 órakor találkoztam M.T.-vel saját otthonában, ahol éppen a szomszédjuk is tartózkodott. Így a beszélgetés során ő is hozzájárult néhány hasznos információval az interjúhoz. A beszélgetés körülbelül 50 percig tartott, és nagyon kellemes hangulatban zajlott. M.T. és a szomszédja nagyon nyitottak voltak, kedvesek, szívesen vállalták a feladatot, és osztották meg tapasztalataikat, emlékeiket és gondolataikat.

A második interjú során a beszélgetőpartnerem B.K., a volt közbirtokossági elnök. Az első interjú viszonylag gördülékenyen zajlott le, ezért reménykedtem, hogy a második is könnyedén megszervezhető lesz. B.K. nyugdíjas, azonban otthon rengeteg tevékenységet folytat, és szinte naponta jár Csíkszeredába, így nem volt egyszerű megtalálni egy megfelelő időpontot. Elsőként március 11-ét jelöltük ki, azonban én a jégkorong miatt nem tudtam hazautazni, így ez a találkozó elmaradt. A következő időpont március 25.-e volt, de B.K.-nak váratlanul fontos ügye adódott, így le kellett mondania a találkozót. Végül harmadszorra sikerült találkozni, április 23-án vasárnap, szigorúan a reggeli mise után. A hangulat rendkívül kellemes volt, és közel másfél órát beszélgettünk. B.K. számos elnökségi mandátumot tudhat maga mögött, részt vett a közbirtokosság újjáalakításában, újraszervezésében és a területek visszaszerzésében is jelentős szerepet vállalt. Nagyon sokat mesélt az eltelt 19 évről, mennyi minden megvalósításához kellett intézkedéseket hozni, szervezést végezni, sok utánajárást és energiát igényelt. Rámutatott az emberi kapcsolatok és ismeretségek fontosságára is. Néhány történetet, bár nem írhatom be az államvizsga dolgozatom anyagába, mivel nyomdafestéket nem tűrő, megosztott velem, és ezekkel a történetekkel még mélyebben megértettem az egyes folyamatokat.

A harmadik interjú a legizgalmasabb és legnehezebben megszervezhető volt a három közül. M.L., az erdőgazda munkája miatt jelentett kihívást. Hétvégeken általában elfoglalt volt, és az idény közben én sem rendelkeztem túl rugalmas programmal, így más megoldást kellett találnunk. Végül a találkozóra 2023. május 3-án, többszöri egyeztetés után került sor. Ezalatt 7-8 alkalommal telefonáltunk, amíg sikerült megtalálnunk a megfelelő időpontot. Május 3-án szerdán találkoztam M.L. erdőgazdával, a Gálkút nevű területen, ami a közbirtokosság egyik területe. Ezen a napon M.L.-nek nem kellett annyit dolgoznia, így munka közben válaszolhatott kérdéseimre. A kérdéseket az autó mellett tettem fel, és M.L. szívesen válaszolt rájuk, miközben folytatta a napi teendőit. Gálkút Balánbánya közelében található, ami körülbelül 10-12 perc utat jelent nekem autóval. Az interjú nagyjából két órát tartott, mivel M.L. teljes mértékben nem tudott rám figyelni, mellette a munkáját is végeznie kellett. Ezáltal az egész folyamat összességében két és fél órát vett igénybe. Az interjú során közvetlen közlelől figyelhettem meg néhány feladatot, ami segített egy pontosabb képet kapni az erdőgazda napi tevékenységéről.

6.2 Kvantitatív kutatás

A kvantitatív kutatásban az egyesület számára legfontosabb személyeket, a jogos tagokat próbáltam meg elérni egy általam összeállított kérdőívvel, amelyet a questionpro.com weboldalon készítettem el. A kérdőívemben pár általános kérdés után, mint pl. életkor, lakhely, végzettség, foglalkozás, foglalkoztatottság, a fontosabb kérdések következtek. Elsőként, hogy az adott személy hány közbirtokossági joggal rendelkezik és ezáltal, mekkora részesedése van az adott egyesületben. Ezen közbirtokosság összesen 984 taggal rendelkezik, 1 jog értéke 1 hektár területnek felel meg a közbirtokossági területekből, a legkisebb meghatározott jog 0,1 illetve a legnagyobb 39. A következő kérdésem a tagokhoz az volt, hogy hogyan jutottak hozzá ezen jogokhoz, öröklés, vagy vásárlás útján (amihez szükséges, hogy valamennyi joggal rendelkezzenek, külső személyeknek erre nincs lehetősége), és mit jelent számukra ezek birtoklása, milyen eszmei értéket képviselnek. Majd ezután, hogy mit szeretne a jövőben ezen jogokkal kezdeni, továbbadja az örökösének (már ha van), vagy esetleg eladja ezeket. Fontos szempont az is, hogy ezen jogok után milyen jutattásokat kapnak, milyen hasznokat élveznek, a következő kérdésemben ezt fogalmaztam meg.

Mindemellett fontos az is, hogy mennyire vannak megelégedve a közbirtokosság munkájával, ezen belül a vezetőtanács munkájával, mint tagok, joggal rendelkezők mennyire vesznek részt a közbirtokosság életében, és a jövővel kapcsolatosan, milyen meglátásaik, tapasztalataik, javaslataik vannak, ezen témákkal kapcsolatosan is megfogalmaztam egy-egy kérdést a közbirtokossági tagok irányába.

A QuestionPro internetes felület segítségével készítettem el a kérdőívem, amelyet a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület tagjaihoz intéztem. A kiértékelés folyamatában, az adatok feldolgozásában az SPSS statisztikai programját használtam és segítségével végeztem a kutatásom. A munkám során az SPSS statisztikai programba betápláltam a QuestionPro-ból letöltött adatokat, amelyeket Excel táblába kaptam meg. A kutatás során az SPSS rendszerében használtam a frequency vizsgálatot, lineáris regressziót futtattam, szignifikancia vizsgálatokat végeztem, ahol az adatok között fennállt a szignifikáns kapcsolat kereszttáblás elemzést készítettem.

Oriási nehézséget okozott a kérdőív sikerességében az, hogy a „Terkő” Közbirtokossági Egyesület joggal rendelkező tagjai, nagy százalékban szép korban levő emberek, így nehéz volt őket a világhálón keresztül elérni, így sok esetben a gyerekeiket, unokáikat kértem meg a feladatra, hogy segítsenek a kitöltésben. A kérdőívre összesen 93 válasz érkezett be, amely a 984 jegyzett tag 9,45%-át teszi ki. A 93 válaszadó átlag életkora 73,5 év, ami igazolja, hogy nem volt könnyű dolgom a kérdezéssel, és a későbbiekben is fontos jelentősége lesz ezen adatoknak.

A kérdőívem 2023. március 15.-én küldtem ki kitöltésre és május 18.-án zártam le, így picivel több, mint 2 hónap alatt gyűjtöttem be ezen számú választ.

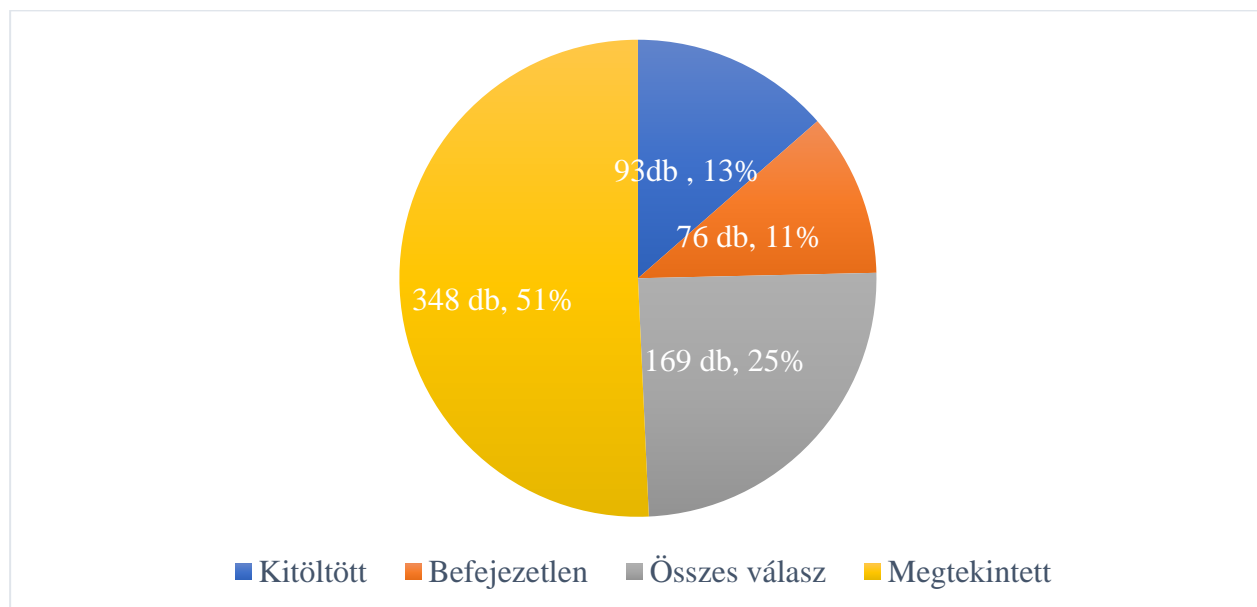
A kérdőív kiküldése előtt, nagyon sok változtatást eszközöltem. Első körben elkészítettem 20 próba kérdőívet ebből 6-ot személyesen, papíron végeztem el, vagyis felkerestem a közbirtokossági

joggal rendelkező személyeket és megkértem, hogy segítsenek, válaszoljanak a kérdéseimre. Szerencsére mindenhol pozitív visszajelzéseket kaptam, szívesen vállalták a feladatot és segítőkészek voltak. Az, hogy fel kellett keresnem az embereket, el kellett mennem hozzájuk, egy eléggé időigényes és fárasztó feladat volt. Ezeket a tapasztalatokat követően, eszközöltem néhány változtatást. Eleinte a kérdőívem tartalmazott 8 saját választ igénylő kérdést, amelyre az volt a tapasztalat, hogy nem szívesen válaszolnak, inkább kihagyják ezeket a kérdéseket, az emberek azt szeretik, ha meg vannak adva előre a válaszok, és csak onnan kell egyet nekik kiválasztani, nem szeretik a saját véleményüket tulságosan sokan kifejtetni és megosztani, na meg ez a megoldás egyszerűbb és gyorsabb. Ezen kérdéseket, pont a felére csökkentettem és igyekeztem más formában betenni, ahol voltak előre megadott lehetőségek.

A továbbiakban is számos kihívást és komoly fejtörést jelentett, hogy a közbirtokossági joggal rendelkező személyek jelentős része az idős korosztályhoz tartozik, aminek következtében az internetes platformok használata sem bizonyult a legjobbnak. Azzal a céllal, hogy a kérdőívem minél szélesebb körben eljusson és minél több válasz érkezzon, felhasználtam a Facebook közösségi hálót, különösen a Csíkszenttamás község csoportját, amelynek taglétszáma 1,8 ezer fő és különböző korosztályokat foglal magába. Az online felületeken és az internet használatán kívül a kérdőívet nyomtatott formában is terjesztettem, és így juttattam számos emberhez, majd ezeket az adatokat kiértékeltem. Annak érdekében, hogy a kérdőív minél szélesebb körben terjedjen, segítségre volt szükségem. A beérkezett válaszok nagyrésze papír alapon valósult meg, 53 kérdőív lett kitöltve és 40 érkezett be online. A sikerességet elősegítette az is, hogy a közbirtokosság székhelyén elhelyeztem 25 nyomtatott kérdőívet, és megkértem a titkárnőt, hogy a joggal rendelkező közbirtokossági tagok, akik bármilyen okból felkeresik a székhelyet, töltsék ki a kérdőívet. Ezen a módon összesen 18 kitöltött kérdőív gyűlt össze. Az internetes felületen való megosztás, és a közbirtokosság székhelyén a kérdőívek elhelyezése egy napon történt, pár óra eltéréssel. Miután megosztottam a község csoportjában, hamarosan felkerestem a közbirtokosságot és elhelyeztem a papír alapú kérdőíveket. A fennmaradó 35 kitöltött kérdőívet családom segítségével gyűjtöttem össze, akik szintén részt vállaltak a kérdőív kitöltésében.

Kitöltési arány:

Az első ábrán amit az adatok alapján készítettem, a kitöltési arány tekinthető meg. A kérdőív linkjére összesen 348 alkalommal kattintottak rá, ebből 169 személy elkezdte kitölteni és válaszokat adni, majd 76 nem fejezte be a kitöltést és összesen 93 személy ért a kérdőív végére, majd küldte el válaszáat. A dolgozatomban, a 93 teljesen befejezett kitöltéssel dolgoztam és ezen kérdőívek adatait használtam fel.

1. ábra: A megkérdezettek kitöltési aránya

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

7. Kutatás eredményeinek kiértékelése

7.1 Kvalitatív kutatás eredménye

7.1.1 Mélyinterjú: M. L. – erdőgazda

M. L. 2020-ban választották be a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület vezetőségébe, ahol erdőgazdai tisztséget vállalt. Az erdőgazda feladata eléggé szétágazó, nagyrészt terepen dolgozik, ott van a fokolásokon (bélyegzések), felügyeli a csemete ültetéseket, figyel a legelők karbantartására, ellenőrzi a kitermelést amelyet külső cégek végeznek a közbirtokosságnál, mindezt teszi az alapszabályzatban megfogalmazott rendszer szerint.

A terepmunkák követése és ellenőrzése mellett, különböző adminisztratív feladatai is vannak az erdőgazdának, ő a kapcsolattartó az közbirtokosság tagjaival, akik tűzifát vagy műfát szeretnének igényelni, esetenként szállítással, mivel vannak emberek akiknek nincs lehetősége a fát haza szállítani, így a közbirtokosság vásárolt egy traktort és egy önrakodó utánfutót, amely segítségével a fát haza tudják szállítani azoknak, akik igénylik ezt.

Az erdőgazda feladata ezenfelül, a kitermelő vállalkozások felügyelete, rossz időben ne dolgozzanak ezzel kárt okozva a környezetre, megrongálva az utakat, esetleg kaszállókat. Fontos, hogy a rámpák is rendben legyenek, ahova ezek a cégek a fát beszállítják, majd ott méretre vágják, újra mérik és a teherautók elszállítják. Itt ismét nagyon fontos feladata van az erdőgazdának, mivel ezen termelő vállalatokat, a kivágott, és betermelt fa mennyisége után fizetik, köbméterben kifejezve. Itt a rámpára rakott fát, felméri a vállalkozás, de mielőtt elszállítanák a teherautók, az erdőgazda és az erdész újramérik, hogy biztos legyen, hogy tényleg annyi fa található a rámpán és majd ezután fizetnek a vállalkozásnak. Itt még egy fontos adminisztratív dolog felmerült, ami nem más mint a fa kísérő okmányok kiállítása (bárca írás), amelyben szintén szerepe van az erdőgazdának és felelőssége.

M.L. elmondása szerint, a legnehezebb dolog a munkája során az emberekkel együttműködni. Több fát szeretnének a jogaik után, mindig amikor fára van szükségük az most azonnal kellene és mindenki első akar lenni. Egy nemrég megtörtént eset, ami szintén egy kis fejfájást okozott, hogy a kitermelés során, néhány személy kaszállóját megrongálták, mivel ott folytak a munkálatok és nem volt más megoldás, így az érintett személyekkel meg kellett beszélni, hogy mi szeretnének kátrérítés fejében (pénz/fa), ami nem bizonyult egyszerűnek.

Amikor M.L.-t megválasztották a közbirtokosságon belüli tisztségére, pont az év, februárjában, egy hatalmas szélvihar söpört végig Hargita, illetve Maros megyén, ahol a becslések szerint, több, mint egymillió köbméter fát döntött ki a szél. Ekkor, muszáj volt gyorsan lépni, és minél többet kitermelni a kidőlt erdőkből, mivel egy bizonyos idő után a fa minősége romlik, ha csak hever a földön és pluszban még különböző rovarok is megtámadják, így csökkentve a fa minőségét és ezzel párhuzamosan az árát.

2020-ban sikerült a közbirtokosságnak 41 570 köbméter fát értékesíteni, 2021-ben ez a mennyiség 31 168 köbméter volt, illetve 2022-ben pedig 12 574 köbméter. 2020-2021-ben az eladott mennyiségből, 1 364 köbméter műfát és 6 836 köbméter tűzifát a közbirtokossági tagok kaptak meg. Ezenkívül még, 2 134 köbméter fát értékesítettek helyi vállalkozásoknak, illetve fafeldolgozó cégeknek.

7.1.2 Mélyinterjú: B.K. – elnök 2000-2019 között

Alapító elnök volt, amikor a Közbirtokosság újra alakult Csíkszenttamáson, nagyon sokat dolgozott a közbirtokosság megszervezésén, létrehozásán, azon, hogy a területeket visszaszerezze és működjön az egyesület.

Az elnök feladatköre az alapszabályzatban van megfogalmazva, többek között, a gyűléseken való részvétel és azok lebonyolítása, különböző ellenőrzések úgy terepen, mint irodában, a munkálatok felügyelete pl. csemete ültetések, legelő takarítás, adminisztratív dolgok menedzselése.

A legnagyobb nehézség B.K. elnöksége alatt, a területek visszaszerzése volt, amelyek Csíkszenttamás községhez tartoztak, de sok esetben más községek régiók területeihez közel találhatóak, itt gondolok Csíkszentdomokosra, Gyímesekre, de sok terület Neme illetve Bákó megyében van, és ezeket jogi úton kellett visszaszerezni. Ezek a tárgyalások átlagosan első fokon 1-1,5 évet vettek igénybe, a jellemző pedig az volt, hogy ezeket rendre megtámadták, fellebeztek, így ezek a tárgyalások dupla, vagy tripla ennyi időt vettek igénybe, nagyon sok utánajárást, időt és energiát igényelve.

Elnökségének ideje alatt, több beruházás is történt, amelyek közül a legnagyobb volumenű, a Marosfőn létrehozott sípálya és felvonószerkezet, amelyet 2014-ben vásároltak meg Észak-Olaszországból, másodkézből. Ezen szerkezeteket hazaszállították, itthon megfelelő szakemberekkel felépítették. Ez a beruházás a körülbelül 1,7-1,8 milliárd lejbe került a közbirtokosságnak. A sípálya szomszédságában, egy hétvégi házat is felépítettek, amelyet, mai napig ki lehet bérelni és használni a pihenni vágyóknak, vagy akár kisebb rendezvényeket is lehet benne szervezni, mivel egy 50 személy kiszolgálására felszreelt konyhával rendelkezik az építmény.

Továbbá igyekeztek segíteni a falut mindig, a csíkszenttamási Ifjúsági Fúvószenekar újraíndítása céljából megvásárolták a szükséges hangszereket, az önkéntes tűzoltóságot is támogatták amikor csak tudták, illetve a néptáncegyüttes számára is nyújtottak lehetőség szerint segítséget. Ezenkívül a falu rendezvényeinek lebonyolításába rendre beszálltak.

Arra a kérdésemre, hogy van-e amit ma másképp lát, akkor nem úgy kellett volna dönteni, vagy elvégezni, B.K. azt mondta, hogy nincs, ma is ugyanúgy vezetné a közbirtokosságot, ha ő lenne az elnök.

A jövőre tekintve, pedig azt látja, hogy az embereket egyre kevésbé kezdi érdekelni maga a közbirtokosság, sokkal kevesebb ember megy el a gyűlésekre, mindenkit csak az érdekli, hogy

kapja meg a megérdemelt juttatást, pénzösszeget, az, hogy a jövőben mi fog történni, mi lesz a jövője a szervezetnek, az már kevésbé foglalkoztatja az embereket.

7.1.3 Mélyinterjú: M.T. – nyugdíjas polgármester

M.T. 2003-2016 között volt Csíkszenttamás polgármestere. Elmondása szerint, 1947-ben szűnt meg Csíkszenttamáson a közbirtokosság, az államosítás miatt, amikor is mindent elvettek és az állam tulajdonába helyezték. Ekkor jöttek létre az úgynevezett kulákok, a kulákság, amikor is, a több területtel rendelkező embereket kötelezték, hogy lemondjanak a vagyonukról, és kulák titulusba helyezték őket. De nem csak a területeket, hanem az állatokat, eszközöket, szerszámokat is elvették az emerektől.

Csíkszenttamás 1968-ig önnálló község volt, amikor a megyésítés miatt Csíkkarcfalvához csatolták, így Csíkszenttamás, Csíkjenőfalva és Csíkkarcfalva, mind egy községbe tartozott. Mai napig Csíkjenőfalva és Csíkkarcfalva egy községet alkot. A „Terkő” Közbirtokossági Egyesület 1990-ben alakult újra Csíkszenttamáson, majd 2003-tól Csíkszenttamás újra önálló község lett.

1929-ben egy hatalmas tűzvész pusztított végig Csíkszenttamáson, ahol a falu egy része teljesen leégett, az újjáépítésben, a károsult emberek megsegítésében hatalmas szerepe volt a közbirtokosságnak is. A Felcsíki falvakban, így Csíkszenttamáson is, a közbirtokosságok tartották az apa állatokat a falu számára (bikák, berbécsek), M.T. elmondása szerint, az 50-es években az istálló, ahol ezeket az állatokat tartották, meggyulladt és szegény jószágok lángolva rohagáltak az utcákon, majd elpusztultak.

Néhány faluban jellemző volt az, hogy a közbirtokosság ösztöndíjat fizetett a faluban pár fiatalnak, akinek a családja nem engedhette meg magának, hogy gyerekeit iskoláztassa, aki majd a későbbiekben, képviselte faluját több évtizeden keresztül cserébe. Csíkszenttamáson ez nem volt jellemző, vagyis elmondása szerint, nem tud ilyen esetről, minden faluban más törvényeket határoztak meg, ahogy a mai napig is minden közbirtokosságnak megvan a saját alapszabályzata, ami minden esetben eltérő. Csíkszenttamásra az volt a jellemző, hogy családon belül megoldották az iskoláztatás kérdését, általában egy gyereket kiiskoláztattak, aki ennek fejében, lemondott a földterületekből őt megillető részről, amit felosztottak a többi testvér között.

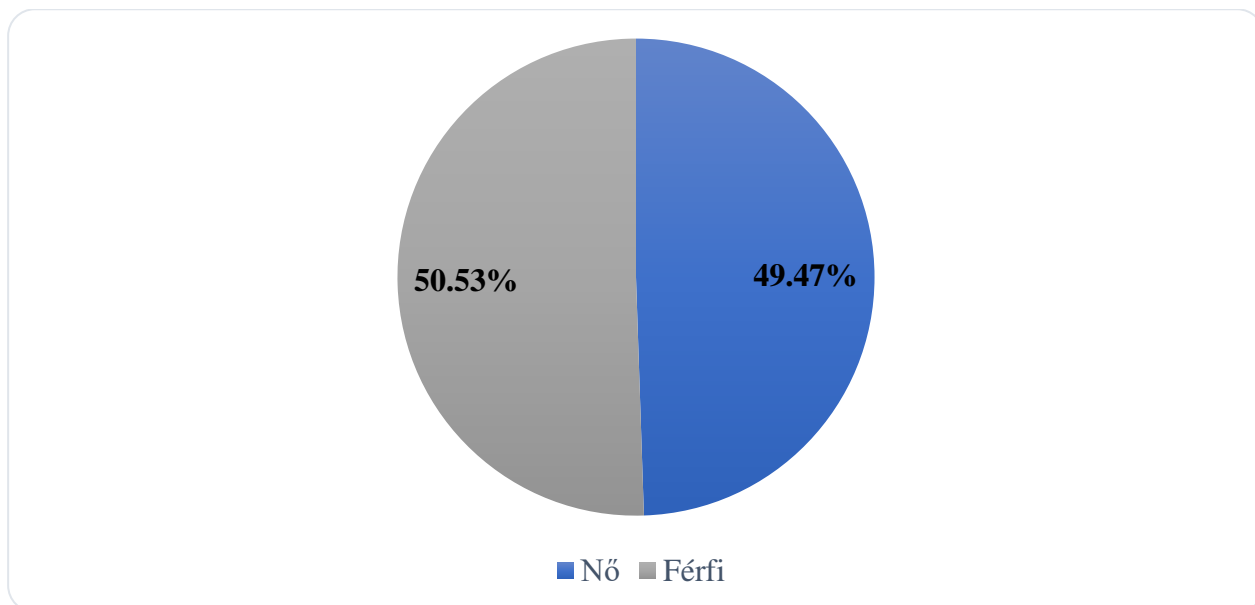
7.2 Kvantitatív kutatás eredménye

A megkérdezettek életkor adatai

Az életkor, mint a bevezetőben is leírtam, a 93 bejött válasz alapján 73,5 átlagot mutat, ami nagyon magas. Ebből arra lehet következtetni, hogy nagy százalékban idősek birtokolják ezen jogokat, aminek a későbbiekben a kutatás során lesz jelentősége.

A megkérdezettek nemi megoszlása

A nemek tekintetében majdnem 50-50 százalékra tehető a kitöltők aránya, a férfiak 50,53%-ban válaszoltak, míg a hölgyek esetében ez a szám a fennmaradó 49,47%.

2. ábra: Nemek megoszlása a válaszok szerint

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

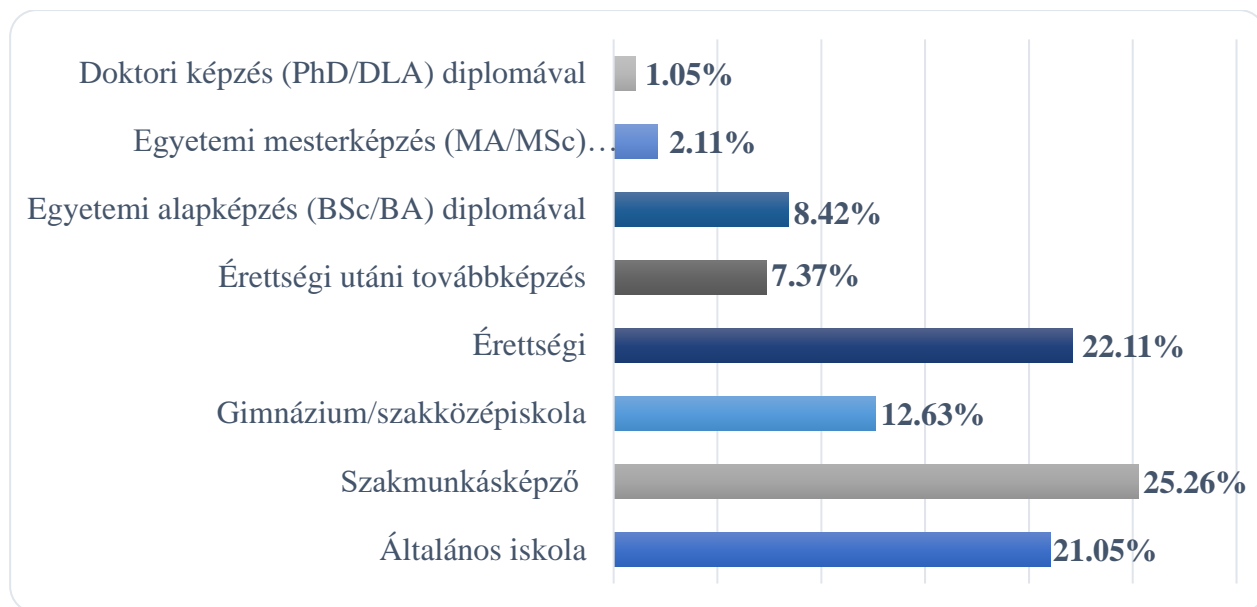
A megkérdezettek lakhely adatai

A negyedik kérdés, a lakhely volt, ahol várható eredménnyel szembesültem, mivel a csíkszenttamási közbirtokosságról van szó, tehát a jogosok Csíkszenttamásiak, vagy itt élő emberek leszármazottai, akik megörökölték ezen jogokat, a válaszok is ezt bizonyították, ugyanis a válaszadók 90,1%-a lakhelyének Csíkszenttamást írta be.

A megkérdezettek végzettségének adatai

A következő ábrán a válaszadók végzettsége látható, amelyből kiderül, hogy a legtöbben a szakmunkásképzőt jelölték be válasznak, mindössze 25,26%-al, ezt követi az érettségi 22,11%, általános iskolai végzettség 21,05%, gimnázium/szakközépiskola 12,63%, egyetemi alapképzés 8,42%, érettségi utáni továbbképzés 7,37%, majd a végén a két legkevesebb válasz az egyetemi mesterképzésre 2,11% és a doktori képzésre érkezett 1,05%-al. Ezek az adatok is összeköthetőek azzal, hogy az átlagéletkor viszonylag magas, az akkori időkben, nem volt ennyi lehetőség a tanulásra, nem is volt megszokott, hogy mindenki egyetemet végez vagy leérettségizik. Ahogy az interjúból is kiderül, amelyet Csíkszenttamás nyugdíjas polgármesterével készítettem, általában egy gyereket iskoláztattak a családok, a többiek a mezőgazdaságban dolgoztak. Akkoriban sokkal

nehezebb volt egyetemekre bekerülni, és a családoknak is nagyon megterhelő volt pénzügyileg, egy-egy gyereket leiskoláztatni és ezekben a helyzetekben volt sokszor szerepe a közbirtokosságoknak, amelyek segítettek ebben.

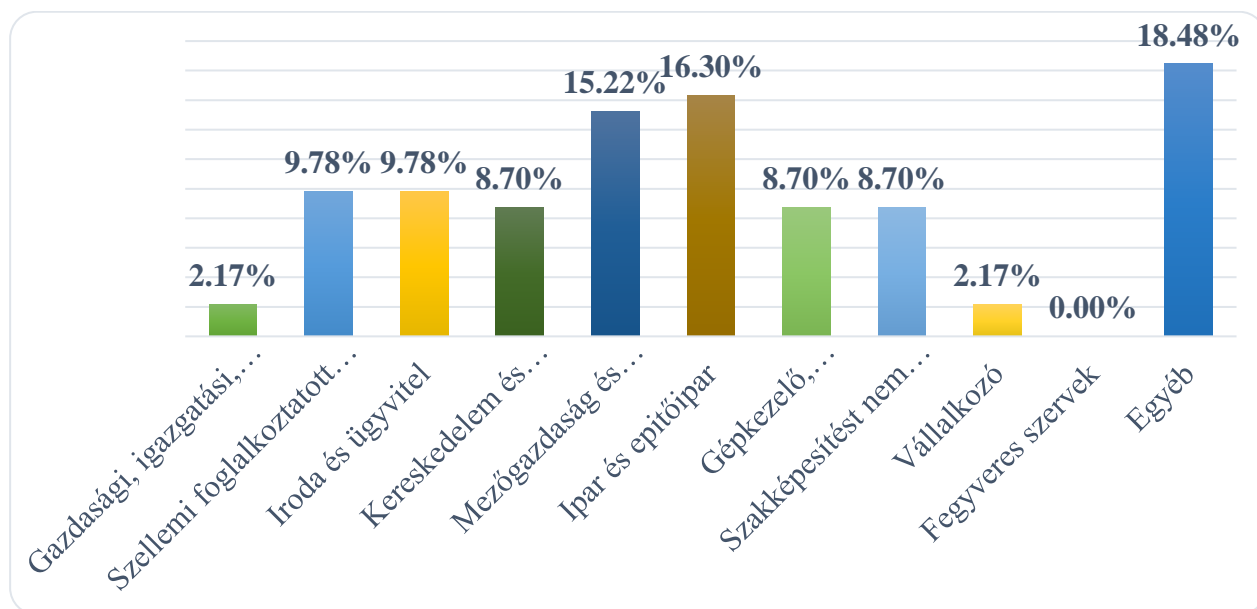
3. ábra: A megkérdezettek végzettségének adatai

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A megkérdezettek foglalkozás szerinti megoszlása

A kérdőívemben kitértem a foglalkozásra is, kíváncsi voltam, hogy az emberek, mivel foglalkoznak, milyen területekről vesznek részt egy közbirtokosság életében, vagy milyen területen dolgoztak, amikor még aktív munkavállalók voltak. Ez egy nagyon fontos tényező úgy gondolom, mert a felmerülő kérdésekben sokat számít, hogy más oldalról is meg tudja egy-egy személy közelíteni a problémát, úgy a végzettsége, mint a napi munkája és tapasztalata által. Ez egy nagyon pozitív hozadéka lehet, az ilyen típusú egységeknek, egy másik kérdés az, hogy a tapasztalataim alapján, a mindennapokban ez nem nagyon működik, vagy nem teljesen így.

A ábráról leolvasható, hogy a legtöbben az egyéb választ adták meg, amiből sajnos, nem sok következtetést tudunk levonni. Ezt követi értékben, 16,30 százalékkal, az ipar és építőipar csoportja, majd szorosan 15,22%-al a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás, ami számomra kettős érzelmeket és gondolatokat vált ki. Annak nagyon is örülök, hogy az emberek még foglalkoznak a mezőgazdasággal, megművelik földjeiket és tartanak állatokat, ha csak saját célra is, de egy részből sajnálom őket, mert sajnos országunkban egyre nehezebb kisgazdaként fennmaradni, és nagyon nem kijövedelmező ez a fajta mezőgazdálkodás. A következő két foglalkozásra, a szellemi foglalkoztatott (pl. oktatók, egészségügyi dolgozók, programozók), illetve iroda és ügyvitelre egyaránt 9,78%-os arányt hozott a válaszok száma. A gépkezelő, összeszerelő, járművezető, kereskedelem és szolgáltatás, és a szakképesítést nem igénylő (pl. egyszerű ipar, takarítók, egyszerű szolgáltatás) foglalkozásokat is ugyanannyian választották, a válaszadók 8,70%-a. Az utolsó két foglalkozási terület, amelyre ismét egyforma arány jött ki, a gazdasági, igazgatási, érdekvépviselet vezető (pl. törvényhozó) és a vállalkozó, melyek 2,17 százalékot jelentettek. A fegyveres szervek csoportjára pedig egyetlen válasz sem érkezett.

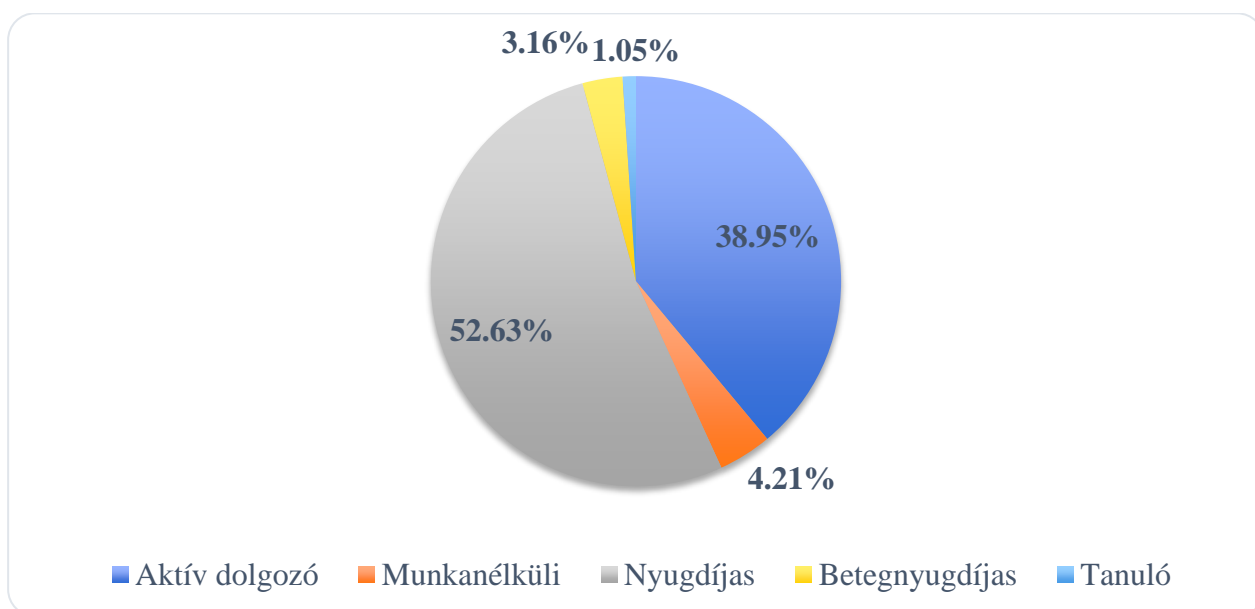

4. ábra: Foglalkozás szerinti adatok

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A megkérdezettek jelenlegi munkahelyzete

A hetedik kérdés alapján készített torta ábrán a foglalkoztatottságot láthatjuk. Itt ismét szembevető eredményt hozott a válaszok alapján a nyugdíjasok aránya, ami több, mint felét teszi ki a válaszadók számának, mintegy 52,63 százalékkal. Ezt követi 38,95 százalékkal a foglalkoztatottak száma, majd 4,21-el a munkanélküli, 3,16-al a betegnyugdíjas és mindössze 1,05%-al a tanulók aránya. Ez összességében véleményem szerint egy eléggé jó aránynak mondható, mivel a munkanélküliek száma alacsony, a foglalkoztatottak száma viszont magas.

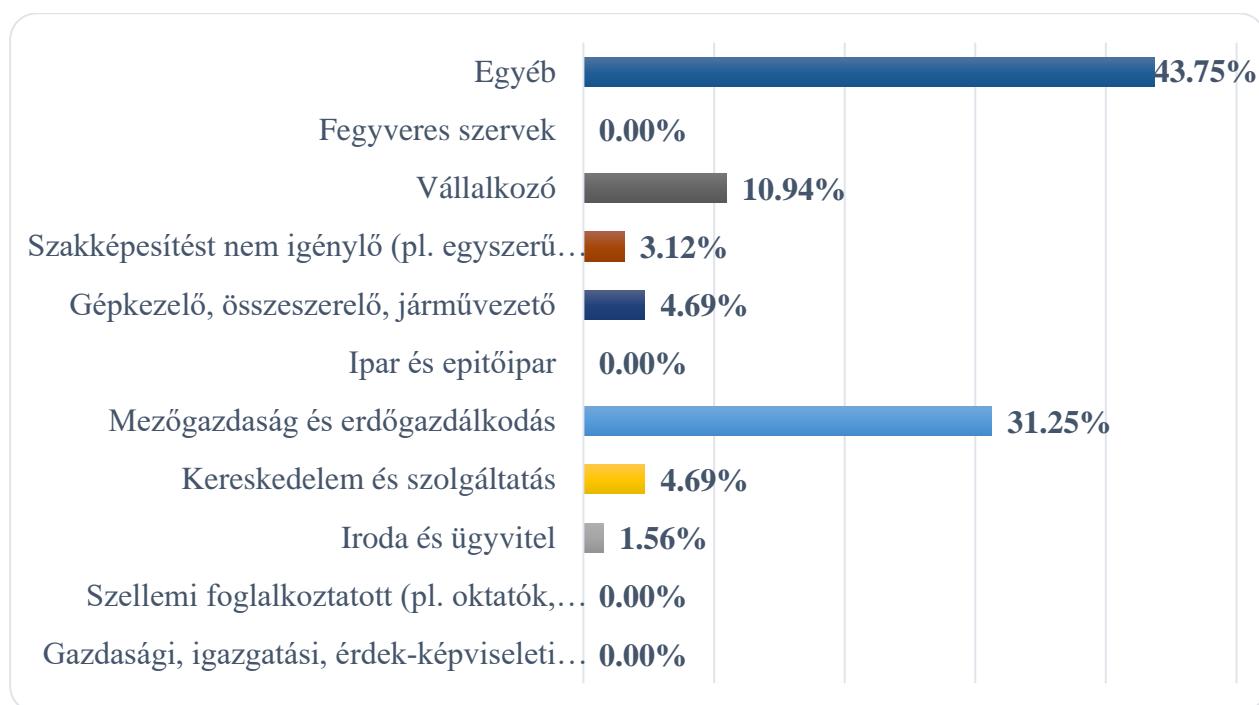

5. ábra: A megkérdezettek jelenlegi munkahelyzete

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A válaszadók mellék foglalkozásának adatai

A következő kérdésben, ami szám szerint a nyolcadik volt a kérdőívben, arra szerettem volna választ kapni, hogy a válaszadók a foglalkozásuk, munkájuk mellett, rendelkeznek-e még valamilyen mellék/kiegészítő foglalkozással. 31,25 százalék a válaszadók közül a mezőgazdaság és erdőgazdálkodást választotta, ami nem egy meglepő adat, mert falu szinten, majdnem mindenkinek van egy kisebb gazdasága, amelyben dolgozik és megtermel magának néhány dolgot, akár állati eredetű termékeket, akár zöldséget és gyümölcsöt, vagy fűszernövényeket is.

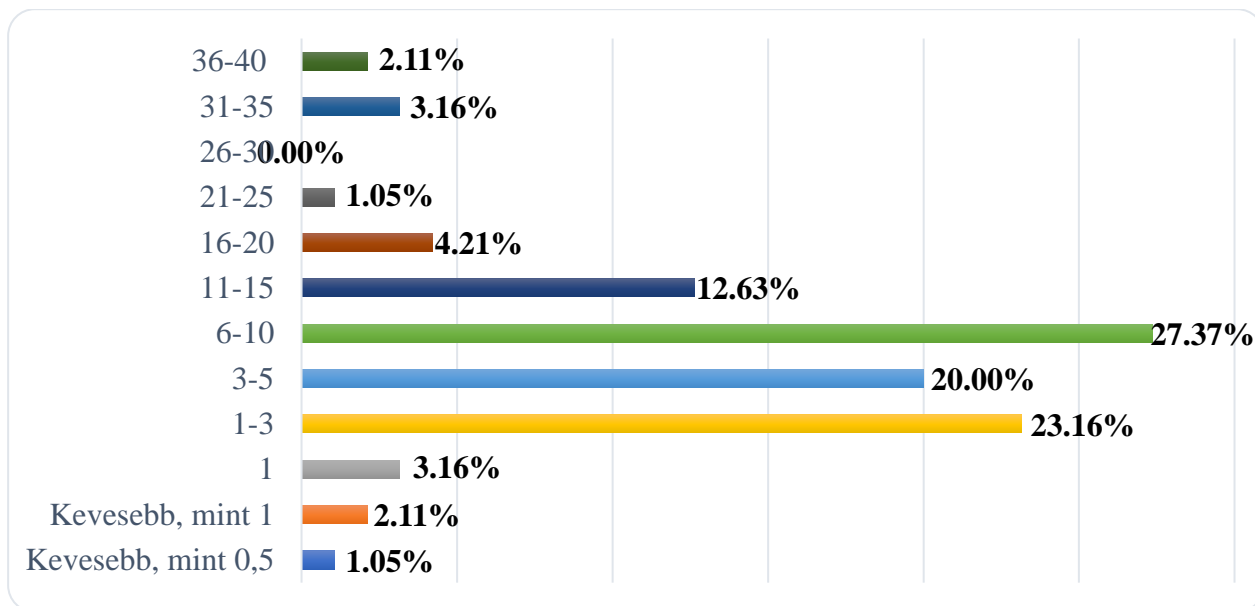

6. ábra: A válaszadók mellék foglalkozásának adatai

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A válaszadók birtokában levő jogainak mértéke

A rendelkezésre álló jog mértéke egy nagyon fontos és érdekes terület a kutatásomban. A csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület, ugyanis 984 jegyzett taggal rendelkezik, ahol a legkisebb jog mértéke 0,1, illetve a legnagyobb 39, 1 jog pedig 1 hektár területnek felel meg, ami lehet erdő vagy legelő a közbirtokossági vagyonból. Az erre a kérdésre adott válaszokból kiderül, hogy ezek a jogok hogyan oszlanak meg, a tulajdonosok között. A legnagyobb arányban a 6-10 jog közötti csoportot adták meg válaszul, a válaszadók 27,37 százaléka, ezt követte az 1-3 joggal rendelkező tagok csoportja 23,16 százalékkal, majd pontosan 20 százalékkal a 3-5 joggal rendelkezők, 12,63%-al a 11-15 jogosok csoportja, a 16-20 joggal rendelkezők 4,21 százalékból válaszoltak, az 1 joggal, illetve 31-35 joggal rendelkezők csoportja mindkét esetben 3,16 százalékot tesz ki, a kevesebb, mint 1 és 36-40 joggal rendelkezők 2,11 százalékot, míg a kevesebb, mint 0,5 és 21-25 közötti joggal rendelkező személyek pedig 1,05 százalékot. Az a következtetés hozható le, a válaszok és a ábra alapján, meg az én személyes tapasztalatom is az, hogy a legtöbb személy kevesebb joggal rendelkezik, és ahogy a ábra is mutatja nagy részük 15, vagy kevesebb joggal rendelkezik, ha összeadjuk, a válaszok értékeit százalékban kifejezve, a 11-15-s csoportig, kijön, hogy a kitöltők 89,48 százaléka 15, vagy kevesebb jogot tudhat magáénak.

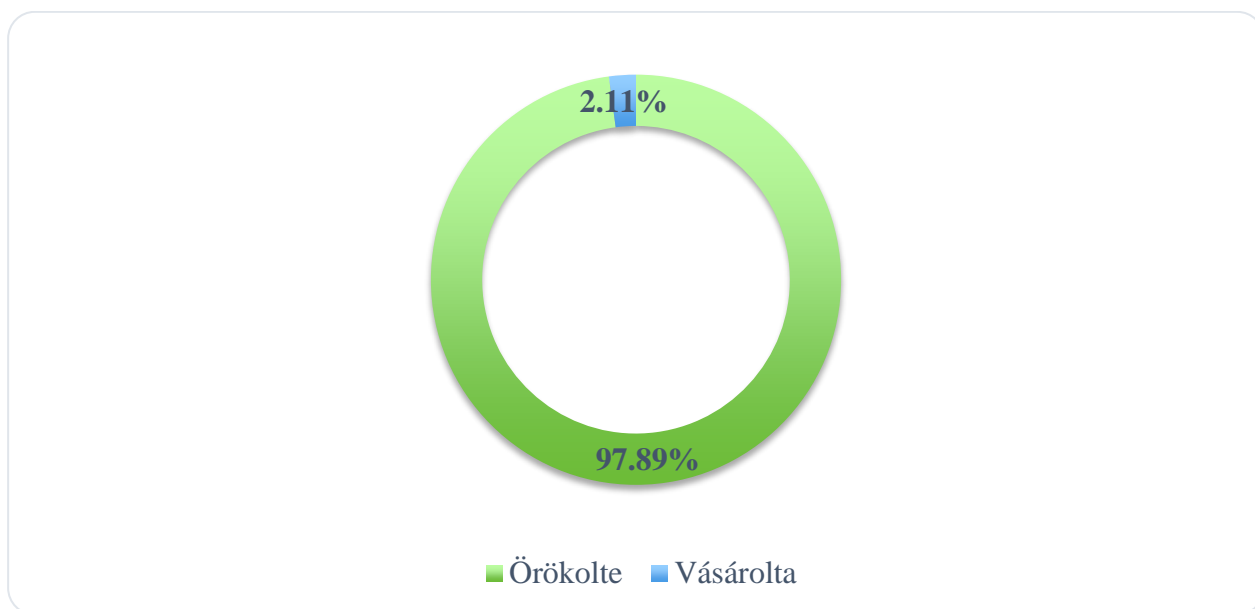
7. ábra: A válaszadók birtokában levő jogainak mértéke

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A megkérdezettek jogszerzésének adatai

Ez egy nagyon érdekes kérdés, mivel, amint látható az előzményekből a jogok többségében időseknél vannak, akik úgy örökölték ezen jogokat és nagyrészüknél nem is szándéka, hogy eladja, leginkább továbbadni szeretné mindenki, hogy ez az örökség tovább menjen és családban maradjon. A ábrán is látszik, hogy 97,89%-uk örökölte ezeket, és mindössze 2,11% százaléknak sikerült vásárlás útján további jogokat szerezni.

Itt ahogyan megtudtam, van egy eléggé nagy ellentmondás, és némi visszaélés, a közbirtokossággal, illetve a jogosokkal szemben. Ugyanis, ha valaki el szeretné adni a tulajdonában levő jogokat, azt be kell vinni a közbirtokossághoz, ott ki kell függeszteni és árverésen lehet majd megvásárolni. Ez természetesen nálunk falu szinten így nem igazán működik, hanem általában, aki el akarja adni, az nem hirdeti meg ilyen formában, hanem csak úgy eladja, és általában olyan emberek veszik meg, akiknek van valamilyen köze a közbirtokossághoz, vagy napi szinten kapcsolatban van vele és azokkal az emberekkel, akiknek eladási szándéka van. Ez nagyon megnehezíti azoknak az embereknek a dolgát, akik nem rendelkeznek joggal, de szeretnének vásárolni, mert így nem tudnak hozzájutni, ezáltal nagyon sok fiatal sem tud bekerülni a közbirtokosság életébe, és esetleg meglátásaikat, javaslataikat kiterjeszteni a nép, illetve a vezető bizottság elé.

8. ábra A megkérdezettek jogszerzésének adatai

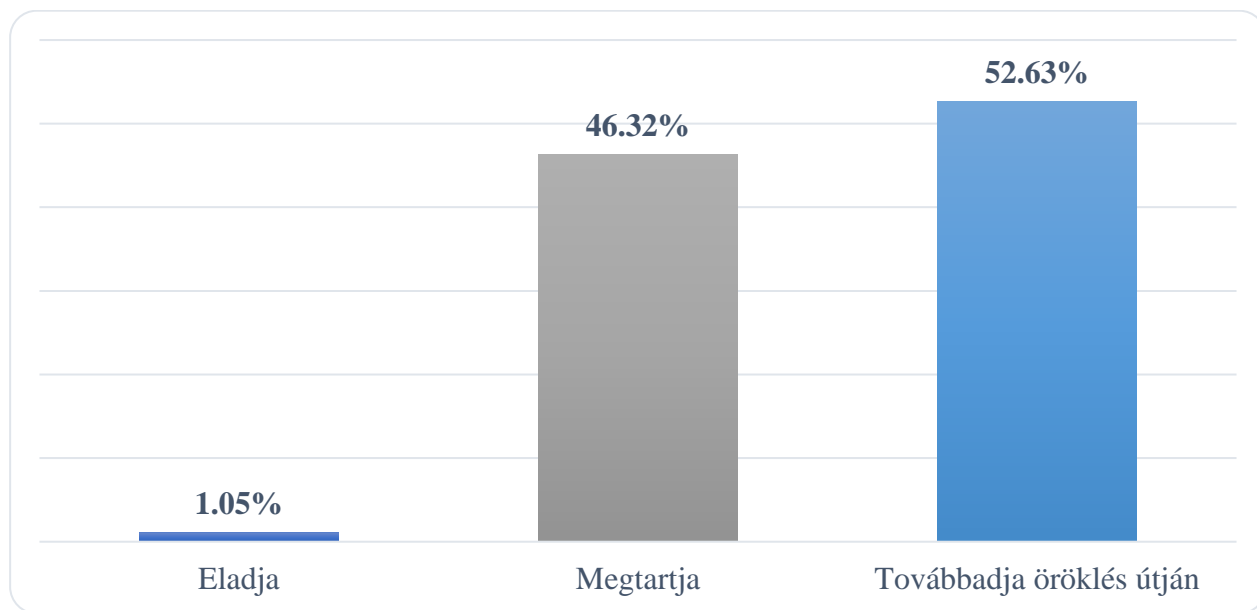
Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Az eszmei értéke a jogoknak a válaszadók számára

Erre a kérdésre adott válaszokból kiderül, hogy mindenkinek nagyon sokat számítanak és fontosak a birtokában levő jogok. Amint már említettem és beszéltem róla, ezeket a közbirtokossági jogokat nagyon nehéz megvenni, megszerezni, nagyrészt csak öröklés útján lehet hozzáférni. Ezért aki örökölte, szüleitől, nagyszüleitől az nagy becsben tartja, vigyáz rá. Ezenkívül fontosnak érzik az emberek magukat, mert tartoznak valahova, van döntési joguk és bele tudnak szólni a közbirtokosság életébe, ami számukra, a közbirtokosság életére és a falu jövőjére is hatással van.

A megkérdezettek terve jogiakkal a jövőre nézve

Ahogy az eddigiekben is, itt is látszik, hogy mennyire fontosak ezek a dolgok és minden ember, minden tag, mennyire fontosnak tartja, hogy vagy továbbadja ezeket hozzátartozóinak, vagy megtartja, de eladni senki nem szeretné, mindössze 1,05% adta azt a választ, hogy eladná, minden bizonnyal, már idős, nincsenek hozzátartozói és nem nagyon van más választása.

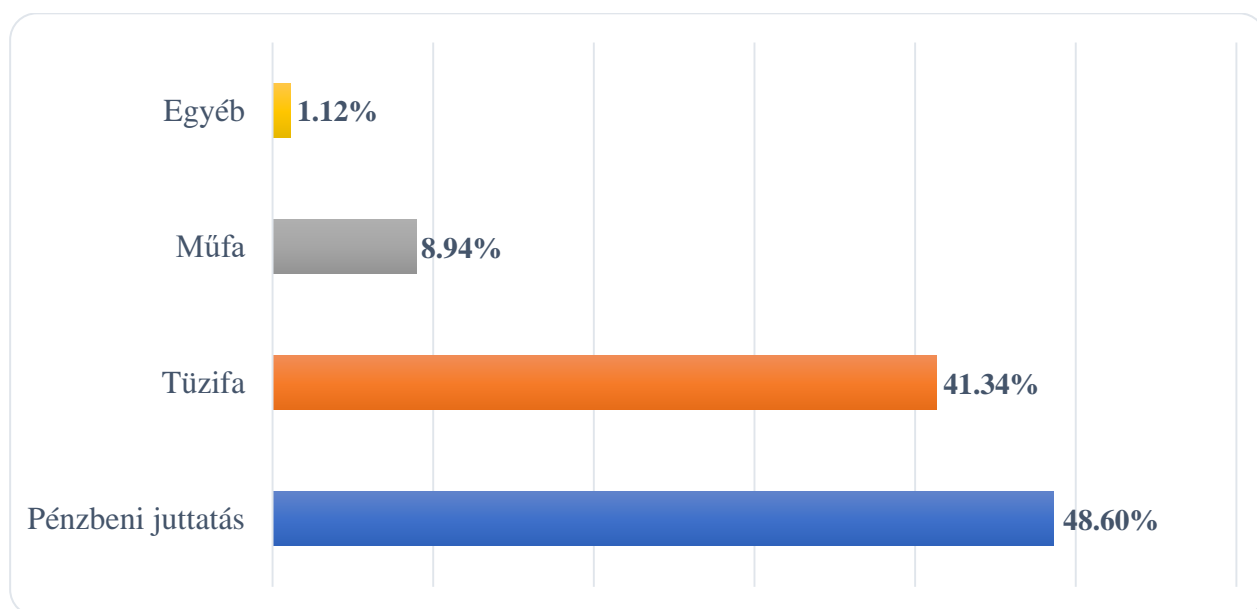

9. ábra: A megkérdezettek terve jogiakkal a jövőre nézve

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A válaszadók éves juttatás igényléseinek adatai

A csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület, minden egyes jog után évente 400 lejt fizet a tulajdonosoknak, emellett, a jogok mennyisége alapján, lehetősége van tüzifát, illetve műfát vásárolni, kedvezőbb áron, mint ahogy a közbirtokosság szabad eladásban értékesíti, ezzel is egy kedvezményt/előnyt nyújtva, a közbirtokosság tagjainak. Az alábbi ábrán, az látszik, hogy a joggal rendelkező személyek, milyen juttatásokat igényelnek általában, a pénzübeni juttatást 48,60%-uk igényli, 41,34%-uk a tüzifa egy részét is innen szerzi be, és mindössze 8,94%-uk vásárol műfát a közbirtokosságtól.

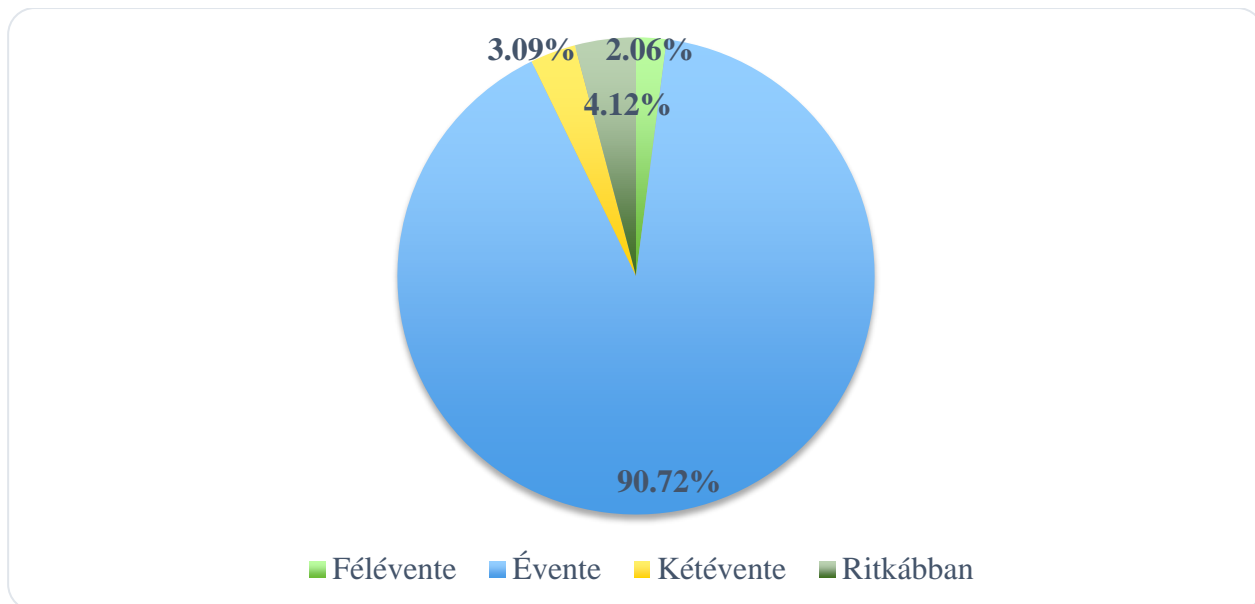

10. ábra: A válaszadók éves juttatás igényléseinek adatai

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A válaszadók juttatás igénylésének adatai

A juttatások igénylése is egy érdekes kérdés, mivel a pénzbeli jutattás évente van, itt látszik is, hogy majdnem mindenki igénybe veszi évente ezeket, több, mint 90 százalék. Aki kétfévente, vagy ritkábban igényli az őt megillető juttatásokat, gondolom már nem Csíkszenttamáson él, így nem jár rendszeresen haza és, ezért jött ki, hogy 3,09% kétfévente, illetve 2,06% még ritkábban kapja meg és igényli ezeket.

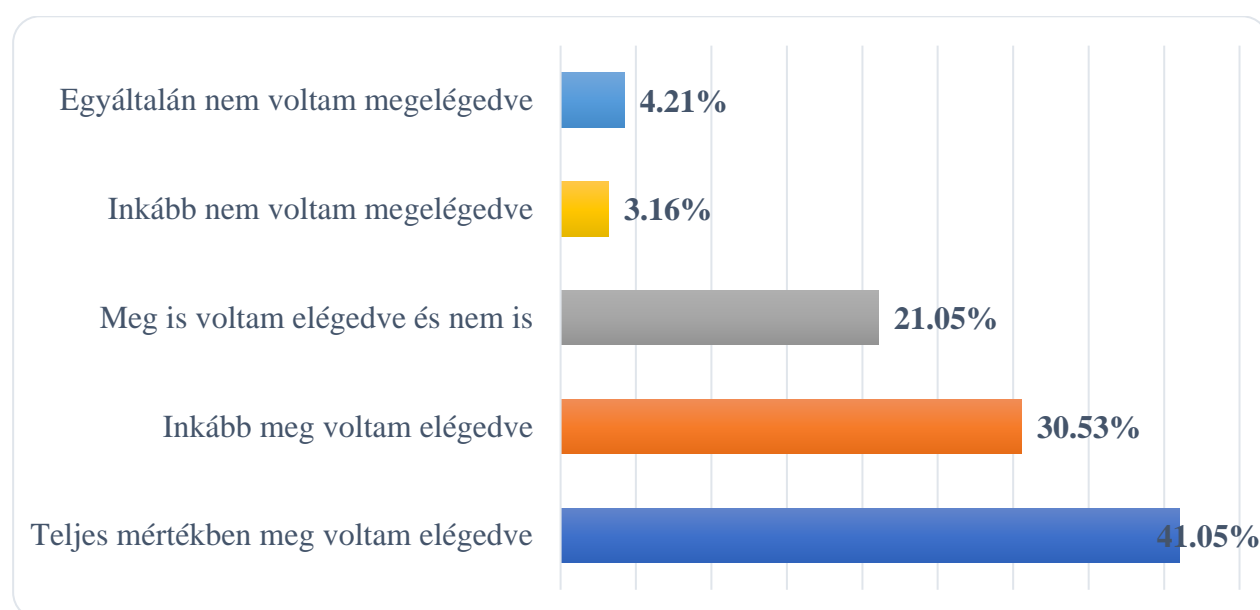
11. ábra: A válaszadók juttatás igénylésének adatai

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

Az igazgatótanács munkájával való elégedettség a válaszadók szerint

A 15.-ik kérdés válaszait három részre bontottam, ugyanis itt a közbirtokossági tagok, egy 1-től 5-ig terjedő skálán kellett megválaszolniuk, hogy mennyire voltak elégedettek, vagy éppen nem voltak megelégedve a közbirtokosságban és közbirtokosság körül történő folyamatokkal.

Az első kérdés, az igazgatótanács munkájára terjed ki, hogy ezzel a tagok mennyire voltak megelégedve. Itt az látszik, hogy inkább meg voltak elégedve, mint kevésbé. Itt nagy felelősség hárul az igazgatótanácsra, mert a joggal rendelkező személyek választják meg őket, így felelősséggel tartoznak nekik, és ha nincsenek megelégedve a munkájukkal, valószínű, hogy a következőkben nem szavaznak bizalmat nekik.

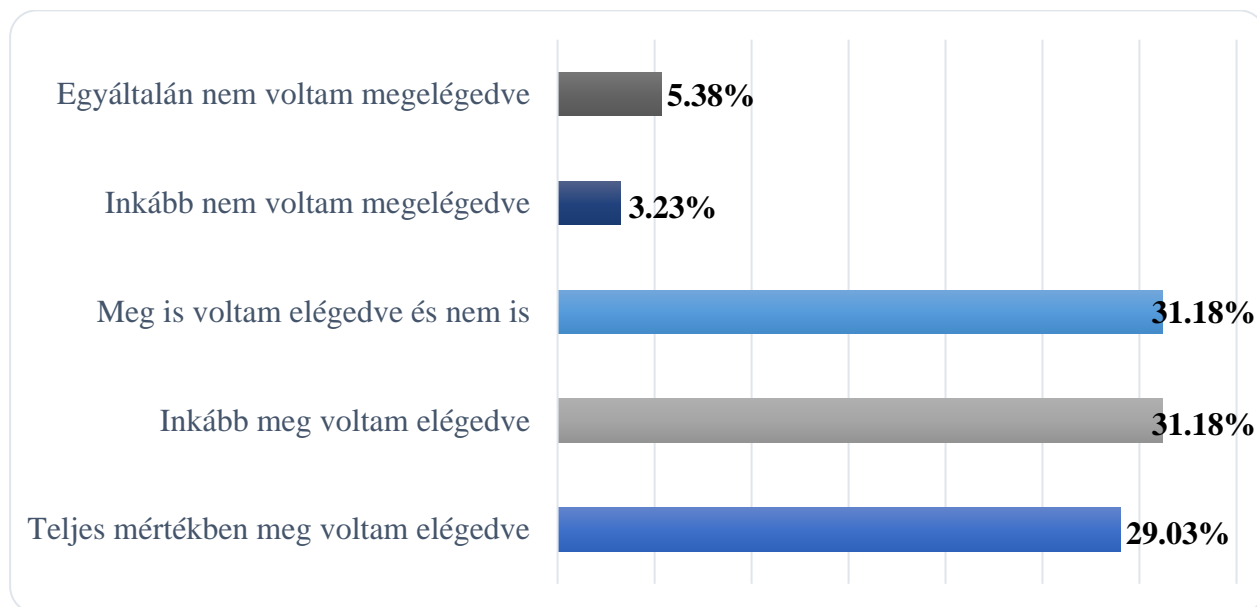

12. ábra: Az igazgatótanács munkájával való elégedettség a válaszadók szerint

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A válaszadók elégedettsége a közbirtokosság fejlődésével

A következőkben arra voltam kíváncsi, hogy a közbirtokosság fejlődésével mennyire voltak elégedettek. Itt az látszik ábrán, hogy nem annyira egyértelmű az elégedettség, mint az előbbi kérdés esetében, de itt is inkább elégedettek a tagok.

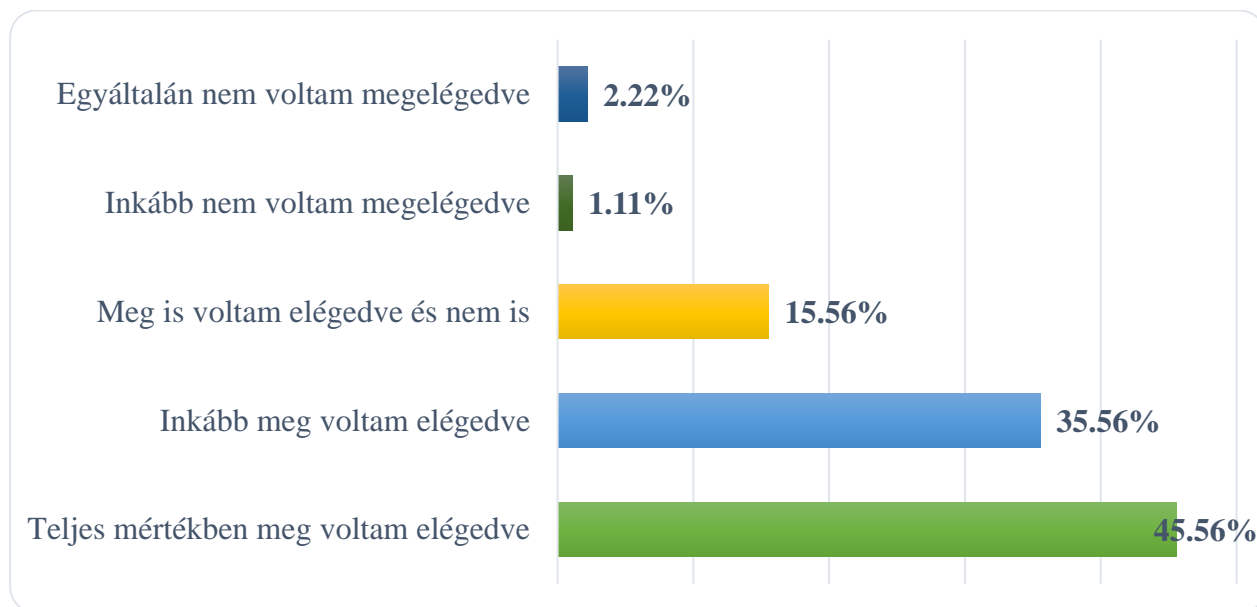

13. ábra: A válaszadók elégedettsége a közbirtokosság fejlődésével

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A megkérdezettek elégedettsége a juttatások mértékével szemben

A harmadik kérdés ismét a jutattások témakörét vizsgálja, hogy mennyire voltak ezek mértékével megelégedve. Itt több, mint 80 százalékuk elégedettségét fejezte ki és egy nagyon kis hányad nem volt elégedett.

14. ábra: A megkérdezettek elégedettsége a juttatások mértékével szemben

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

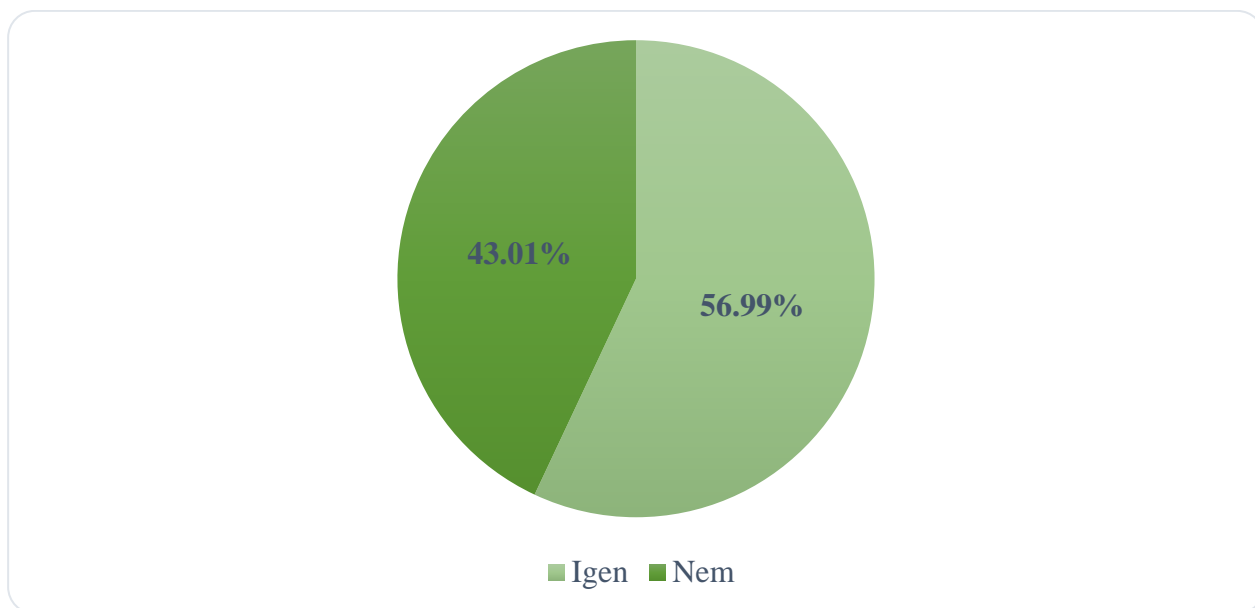
A megkérdezettek javaslatai a közbirtokosság számára

Itt sokan a közbirtokossági tagok közül azt szeretnék, ha minden befolyt összeget kiosztanának nekik, amiről B.K. elnök is beszélt a vele készített interjúban. Sokan nem hisznek a befektetésekben és jobban szeretik megkapni az őket megillető összegeket. Egy másik szintén már ismert feltevés, amellyel a vezetőtanács nap, mint nap találkozik, hogy mindenki az őt megillető jog után, több juttatást szeretne, persze ez nem ilyen egyszerű és könnyen megoldható. Találkoztam több olyan javaslattal is, hogy szeretnék ha a fiatalok kivennék a részüket a közbirtokosság életéből, amit úgy gondolok, hogy igazán fontos lenne, hogy jobban tudjon működni.

A válaszadók részvételi aránya a közbirtokossági gyűléseken

A következő kérdésben taglaltak, nagyon fontosak egy közbirtokosság életében. Fontos, hogy az emberek elmenjenek a gyűlésekre, mert az ő érdekük, hogy a közbirtokosság milyen irányba haladjon, milyen beruházásokat valósítsanak meg.

Sajnos az a jellemző, hogy a tagok nem nagyon járnak el ezekbe a gyűlésekbe. Itt több tényező is felmerül és befolyásolja ezt. Az első, amiről már sokat beszéltem a kutatásom folyamán, ez az életkor. Sok közbirtokossági jog tulajdonosa már eléggé idős, így már nem annyira érdekli a jövő, hogy mi lesz, mi történik, nekik így jól van. Ezzel szemben viszont hatalmas gond, hogy nem adják el jogaikat, nem adják tovább a fiataloknak, akik másképp látják a jövőt, lennének ötleteik, meglátásaik, de nincsen joguk résztvenni ezeken a gyűléseken. Egy másik hatalmas befolyásoló tényező a rossz tapasztalat. Sajnos az elmondások szerint, amit beszélnek az emberek és a közbirtokossági tagok, hiába mennek el a gyűlésekbe, néhány ember csak a saját érdekeit nézi, azokat helyezi előtérbe, sok ember őket támogatja, neki adnak igazat és így az emberek a véleményükkel maradnak, és hiába akarnak tenni, nem tudnak érvényesülni.

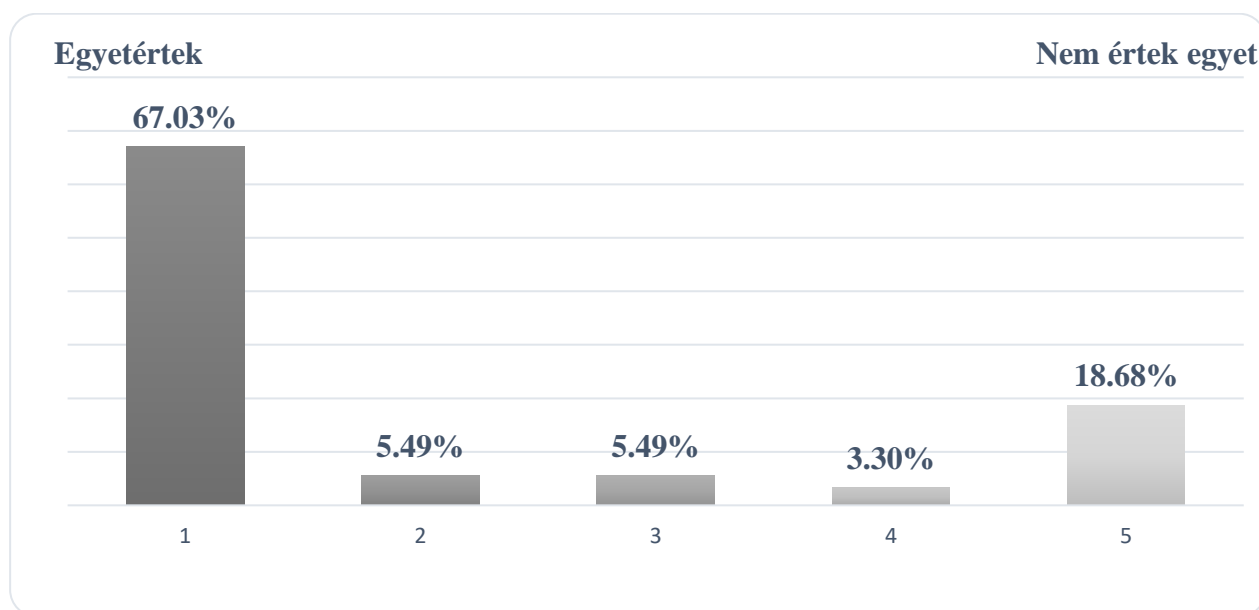

15. ábra: A válaszadók részvételi aránya a közbirtokossági gyűléseken

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A gyűléseken a megkérdezettek mennyire élnek szavazati jogukkal

Ez a kérdés kéz a kézben jár az előbbivel. Itt az emberek 67,03 százaléka, azt válaszolta, ha elmegy a gyűlésekbe él szavazati jogával. Ez kiemelten fontos, hogy ne csak részt vegyünk az adott gyűlésen, hanem a szavazatunkkal, befolyásoljuk a történeteket, hogy ne tudjunk az megtörténni, hogy néhány ember érdekei teljesüljenek csak.

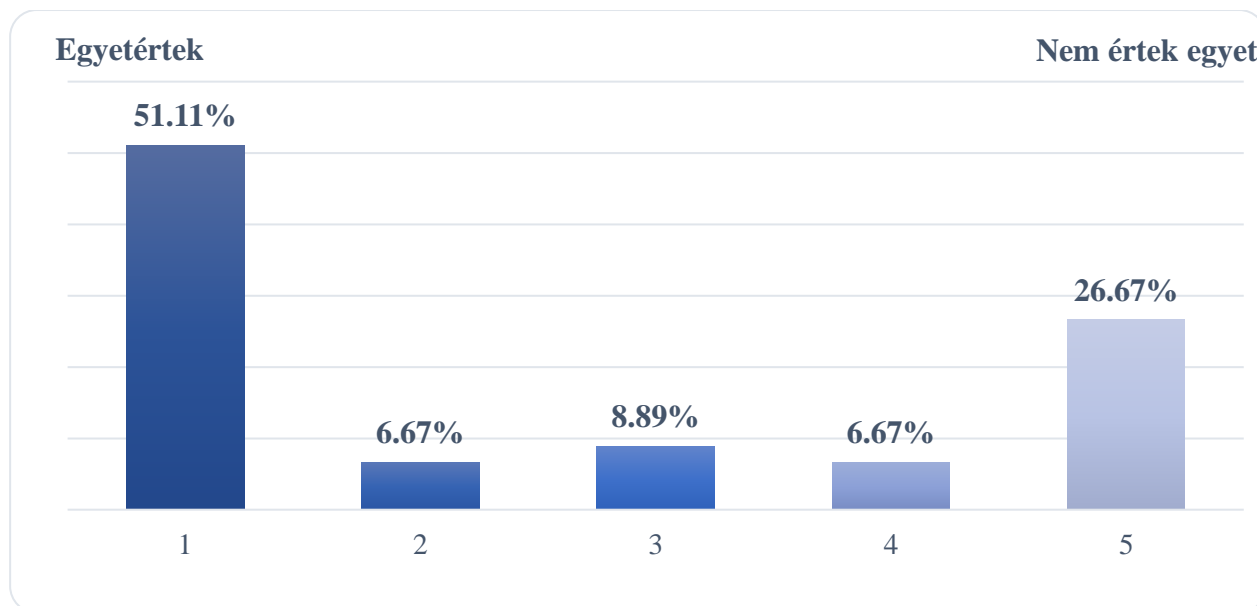

16. ábra: *A gyűléseken a megkérdezettek mennyire élnek szavazati jogukkal*

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A válaszadók vélemény kifejtési hajlandósága

És ismét itt egy olyan kérdés, ami az előző kettőhöz kapcsolódik és kiegészíti azokat. Itt is 51,11 százalék, azt vallotta, hogy a gyűléseken, kimondja véleményét. Sajnos a tapasztalat az, hogy ez nem teljesen igaz. Ez is kiemelten fontos lenne, hogy az emberek a gyűlések alatt, elmondják véleményüket, ha kérdésük van azt kérdezzék meg, kapjanak választ rá. Tudják elmondani amit gondolnak, kifejtetni aggodalmaikat.

17. ábra: A válaszadók vélemény kifejtési hajlandósága

Forrás: saját szerkesztés a kérdőív adatai alapján

A megkérdezettek véleménye a felmerülő problémákkal kapcsolatban

Az itt beérkezett válaszok is a tapasztalataimat, felvetéseimet igazolják. Sokak szerint a hatalmas széldöntés miatt nem lesz majd elegendő fa, de a közbirtokosság ezeket igyekszik visszatelepíteni és minden évben van egy üzemterv amit követni kell ezzel kapcsolatban is, úgyhogy véleményem szerint ez nem igazi probléma. Sokan válaszolták, hogy néhány ember érdekei kerülnek előtérbe, nem a falu, a nép, a jogosok, és ez is visszavezethető és összekapcsolható azzal, hogy az emberek nem szívesen járnak el a gyűlésekbe és mondják el véleményüket. Egy másik aggodalom a válaszadók részéről, akik közbirtokossági tagok, hogy a befolyt összegeket nem fogják befektetni és a pénz el fog tűnni, ez egy meglehetősen valós probléma, amelyre a közbirtokoságnak nagyon figyelni kell. Ezenkívül sokan hivatkoztak a törvények általi megszorításokra, ami bármikor megtörténhet, mivel tudjuk, hogy országunkra jellemző a hirtelen törvénykezés és törvénymódosítás. Ez egy olyan probléma forrás lehet, ami ellen nem lesz mit tenni, csak alkalmazkodni és alkalmazni azt a lehető legjobban.

A válaszadók véleménye a közbirtokosság jövőjével kapcsolatban

Itt nagyon eltérő gondolatokkal találkoztam. Legtöbbször viszont, mindenki úgy gondolta, hogy van jövője a közbirtokosságnak, ha jó kezekben van és a vezetőtanács jól végzi a munkáját. Úgy gondolom ez is egy pozitívum, mivel az emberek csak ragaszkodnak ezen intézményhez, szeretnék ha fennmaradna és a jövőben is sokmindent megvalósítana.

Az első keresztábrás elemzésem elkészítésénél, amelyet az SPSS statisztikai programjában végeztem, a lehetőségeknél kiválasztottam a Khi-négyzet teszt lehetőségét is, és így futtattam le, az adott tesztet. Amint az alábbi táblázat is mutatja, az első két változó között szignifikáns kapcsolat jön létre, 5. táblázat.

5. táblázat: Khi-négyzet teszt

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	138.989 ^a	20	.000
Likelihood Ratio	19.314	20	.501
N of Valid Cases	93		

Forrás: saját szerkesztés az SPSS statisztikai programban

A két változó közötti keresztábrás elemzés szerint, összehasonlítottam a megkérdezettek közbirtokossági jogainak számát és azt, hogy milyen juttatásaik származnak ezen jogok által az egyesülettől. A jogok mennyiségének függvényében, a joggal rendelkező közbirtokossági tagok, milyen juttatásokat igényelnek leginkább. Itt fontos kiemelni, hogy a közbirtokossági tagok, minden jog után kapnak egy köbméter tüzfát, szomszéd falvakkal ellentétben a joggal rendelkező személyek nem kapják olcsóbban a tüzfát Csíkszenttamáson, mindenkinek egységesen 120 lejbe kerül egy köbméter tüzifa. Csíkjenőfalván ezzel ellentétben, a joggal rendelkező közbirtokossági tagok 130 lejért tudják megvásárolni köbméterét a tüzfának, a jogok számán felül pedig 150 lej kell kifizessenek minden egyes köbméter után.

Az SPSS statisztikai programban feldolgozott adatok alapján készített keresztábrás a mellékletekben található meg *1. Keresztábrás: A jogok mennyiségével arányosan milyen juttatásokat igényelnek* címmel, a következőkben a rajta található adatokat elemzem.

A kevesebb, mint 0,5 joggal rendelkező tagok közül mindenki a pénzügyi juttatást igényelte, ami ha azt nézzük nem túl sok évente, mivel egy jogra évente a közbirtokosság 400 lej juttatást ad.

A kevesebb, mint 1 joggal rendelkező személyek válaszainak eloszlása egyharmad arányban valósult meg mindhárom lehetőségénél. Így az eloszlás 33,3% mindegyik juttatási lehetőségénél.

Egy közbirtokossági joggal rendelkező személyek esetében a pénzbeli juttatást a válaszadók 75%-a választotta, míg a maradék egy negyed a tüzfát adta meg.

Az 1-3 joggal rendelkezők csoportjának fele, pontosan 50% a pénzbeli juttatást igényli évente, 40,48% a tüzfát illetve 9,52% a műfát. Itt már megjelink a műfa, mint juttatás igénylése, itt van pár fontos információ és adminisztrációs tennivaló, ami megelőzi a műfa vásárlást. A műfa vásárláshoz a joggal rendelkező közbirtokossági tagok előzetesen egy kérést kell letegyének a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesülethez az igényükre, és kell rendelkezzenek építkezési engedéllyel, ezen feltételek nélkül a közbirtokosság nem tud fát értékesíteni tagjainak. Egy köbméter műfa ára 350 lej.

A következő csoport a 3-5 joggal rendelkezők, itt szintén 50% a pénzbeli juttatást veszi igénybe évente, 47,06 tüzfát is vásárol és mindössze 6,25% vásárol műfát is.

A 6-10 közbirtokossági joggal rendelkezők közel fele 49,94% igényli a pénzbeli juttatást, 44,68% a tüzfát és 6,38% a műfát.

11-15 joggal rendelkező személyek 44,44% tart igényt a pénzbeli juttatásra, emellett 40,74% a tüzfára és 14,81% a műfa vásárlásra is. Itt az látszik, hogy ahogy növekedik a jogok mennyisége, úgy növekedik a közbirtokossági tagok igénye is a műfa vásárlásra.

16-20 közötti joggal rendelkező személyek 57,14% a pénzbeli juttatást igényli évente és 42,86% a tüzfát is. Ebben a csoportban az emberek nem igényelnek műfát, erre nem érkezett egyetlen válasz sem.

A 21-25 közötti joggal rendelkezők csoportjában mindössze egyetlen válasz érkezett be, és az is az egyéb lehetőségre, mint juttatás, úgy gondolom ebben a formában ez nem releváns érték.

A 26-30 közötti csoportba egyetlen válasz sem érkezett, feltehetően a megkérdezettek között nem volt olyan személy aki ebbe a csoportba esett volna a közbirtokossági jogainak mértéke alapján.

A következő csoport a 31-35 joggal rendelkezők, ahol a válaszok megoszlása a következőképpen alakult: 42,86% a pénzbeli juttatást, 28,57% a tüzfá illetve műfa lehetőséget adta meg válaszként.

A legutolsó csoport a 36-40 közbirtokossági joggal rendelkezők csoportja, itt 33,3% a pénzbeli juttatás illetve a tüzfá lehetőségét választotta egyenlő arányban, és szintén egyenlő arányban adták meg 16,67%-al a műfa illetve az egyéb lehetőségeket.

Az összes válasz alapján, a joggal rendelkező közbirtokossági tagok 48,60%-a a pénzbeli juttatást igényli, 41,34% a tüzfát, 8,94% a műfát és mindössze 1,1% az egyéb juttatás lehetőségét. B.K. volt közbirtokossági elnök az interjú során elmondta, hogy a tagok nagyrésze olyan kéréssel fordult hozzá, hogy adják ki jogok szerint az összes pénzt a tagoknak, mivel az őket illeti és a közbirtokosságnak ne maradjon semmi, ez itt számokkal alátámasztva is beigazolódik a táblázatban, hogy az emberek majdnem fele a pénzbeli juttatást igényli leginkább. Mind emellett eléggé nagyrészen, több, mint 40 százalékban ott van a tüzfá igénylés, ami egyáltalán nem

elhanyagolható, főleg abban a tekintetben, hogy az utóbbi években a tüzifa ára is emelkedett elég nagy volumenben.

A táblázatból kiolvasható még, hogy a 87 személy közül akik erre a kérdésre válaszoltak, mintegy 76, ami 87,35%-ot jelent, az 1-3, 3-5, 6-10, 11-15 csoportokba tartoznak közbirtokossági jogok alapján. A nagyon kevés joggal rendelkezők csoportja, illetve a magas joggal rendelkezők csoportja is alacsony, a legtöbb ember 1-15 közötti joggal rendelkezik. A tapasztalatom a kérdések során is ez volt, hogy a legtöbb megkérdezett személy 10 körüli közbirtokossági joggal rendelkezik, itt fontos tudni, hogy általában ezek nem kerek számok, hanem a tizedes vessző után még található pár tizedes.

A második keresztábrás elemzésből kiderül, hogy a válaszadók végzettsége mennyire befolyásolja a közbirtokossági egyesület életében való részvételüket. Ezt az elemzést is az SPSS statisztikai program segítségével végeztem el. Megvizsgáltam itt is a szignifikancia kapcsolatát és ahogy a 6-ik Khi-négyzet táblázat is mutatja, a két vizsgált változó között fenn áll a szignifikáns kapcsolat, mivel az eredmény amelyet az SPSS-ből visszakaptam 0.044, így szignifikáns kapcsolatról beszélhetünk.

6. táblázat: *Khi-négyzet teszt*

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24.152 ^a	14	.044
Likelihood Ratio	19.367	14	.151
N of Valid Cases	93		

Forrás: saját szerkesztés SPSS statisztikai programban

A második keresztábrás elemzésem során is szintén szignifikáns kapcsolat áll fenn. Ebben az esetben, az vizsgáltam, hogy a megkérdezettek végzettsége, mennyire befolyásolja a közbirtokosság életében való részvételüket.

Az SPSS statisztikai programban feldolgozott adatok alapján készített keresztábra a mellékletekben található meg 2. *Keresztábra: A közbirtokosság életében való részvétel a végzettségek szerint* címmel, a következőkben a rajta található adatokat elemzem.

Az első válasz lehetőség az általános iskola volt, itt a megkérdezettek 40%-a részt vesz a közbirtokosság mindennapjaiban, és 60% nem. Ez a 93 kitöltött kérdőívből, mintegy 20 személyt jelent és 21,51% százalékot.

A második végzettségi csoport a szakmunkásképző, ahol az igen-el válaszolók aránya 70,83%, míg a nem-ek aránya 29,17%. A megkérdezettek közül ez 24 személyt és 25,81%-ot jelent.

A következő csoport a gimnázium/szakközépiskola, itt 60-40% százalékos megoszlásról számolhatunk be, az igen válaszok javára. Ide összesen 10 közbirtokossági tag válaszolt, ami 10,75%-ot tesz ki.

Érettségivel rendelkező személy a kitöltők között, mintegy 21 volt, ami 22,58%-ot jelent. A 21 válaszadóból, 12-en igen-el, míg 9-en nem-el válaszoltak a közbirtokosság életében való részvétellel kapcsolatban, ami 57,14 illetve 42,86%-os megoszlást eredményezett.

Az érettségi utáni továbbképzéssel rendelkező közbirtokossági tagok 85,71%-a igen-el, 14,29%-a nem-el válaszolt az általam megfogalmazott kérdésre. Itt összesen 7 válasz érkezettbe, ami 7,53%-ot jelent.

Egyetemi alapképzéssel rendelkezők szám szerint 8-an voltak a megkérdezettek között, ebből 3-an igen-el 5-en pedig nem-el válaszoltak, így 37,50% és 62,50% lett a megoszlás aránya. Ez mintegy 8,60%-ot tesz ki az összes válaszadók arányából.

Egyetemi mesterképzés diplomával rendelkező személy mindössze 2 válaszolt. Itt a megoszlás 50-50% lett. Ez a két személy 2,15%-ot tett jelent.

Az utolsó csoport, pedig a doktori képzés diplomával (PhD/DLA) volt, ahova a megkérdezett személyek közül mindössze egy volt, ő pedig nem-el válaszolt erre a kérdésre.

Az összesen igen-el válaszoló közbirtokossági tagok aránya 56,99% volt, ami 53 személyt jelent, a nem lehetőséget választók pedig 43,01%-ot és 40 személyt.

Egy pozitívumnak mondható a vizsgálat során kijött eredményből, hogy az igen-el válaszadók aránya magasabb volt, de véleményem szerint ez az arány sokkal magasabb kellene legyen, a joggal rendelkező közbirtokossági tagokat jobban kellene érdekelje, hogy mi is történik az egyesület háza táján és nagyobb szerepet kellene vállaljanak.

Az átlagáletkor a tulajdonosok között, mivel ennyire magas, az itt a keresztátlás vizsgálat során is jól kimutatható, hogy régebben kevesebben mentek el felsőoktatásba tanulni, nem volt ennyi lehetőség. A legnagyobb arányban a szakmunkásképzőt végzett személyek voltak a válaszadók között, ezt követte az érettségivel rendelkezők, majd az általános iskolát végzett személyek aránya.

Az SPSS statisztikai program segítségével összehasonlítottam a közbirtokossági tagok jogainak mértékét és, hogy a gyűléseken, mennyire használják fel a szavazati jogukat, mennyire vállalnak felelősséget a döntéshozatalban. A közbirtokossági szavazásokon is szintén hatalmas szerepe van a közbirtokossági tagoknak és a jogok mértéke is nagy mértékben számít, mivel minél több joggal rendelkezik valaki, annál nagyobb arányban tudja befolyásolni a szavazás eredményét. Ezen két változó között is fennáll a szignifikancia, mivel a vizsgálat alapján 0,01 eredményt kaptam a szignifikancia vizsgálat során. Ezt a 7. táblázatban tekinthetjük meg.

7. táblázat: Khi-négyzet teszt

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	86.508 ^a	50	.001
Likelihood Ratio	54.007	50	.324
N of Valid Cases	93		

Forrás: saját szerkesztés SPSS statisztikai programban

A keresztábrás elemzés során kiderül, hogy a közbirtokossági tagok, jogaik mennyiségének függvényében, mennyire élnek a szavazati jogukkal. A keresztábrából kiemelném a négy leginkább meghatározó csoportot a válaszok mennyiségének arányában. Erre a kérdésre 1-től 5-ig terjedő skálán kellett kiválasszák a megkérdezettek a hozzájuk leginkább illő számot, ahol az 1-es válasz által az egyetértését fejezte ki, míg az 5 esetén az ellentmondását, vagyis, hogy rá nem jellemző az adott kijelentés.

Az SPSS statisztikai programban feldolgozott adatok alapján készített keresztábra a mellékletekben található meg 3. *Keresztábra: : A közbirtokosság életében való részvétel a a jogok mennyisége alapján* címmel, a következőkben a rajta található adatokat elemzem.

1-3 joggal rendelkező megkérdezettek 22-en válaszoltak erre a kérdésre, ami 24,18%-ot jelent az összes válaszból. A 22 személyből 11, vagyis a válaszadók 50%-a él a közbirtokossági gyűléseken szavazati jogával és felelős tagként viselkedik, míg 7 személy egyáltalán nem használja ezen lehetőségét, ez mintegy 31,82%-ot jelent.

A 3-5 joggal rendelkezők csoportjában sokkal jobb ez az arány, itt 18 válaszadóból 15 használja ezen lehetőségét, él szavazati jogával. Ez mindössze 83,33%-os megoszlást jelent és a maradék 3 személy 16,67%-al határozottan kijelentette, hogy ezen jogát nem használja fel.

25 személy tartozik a megkérdezettek közül a 6-10 közbirtokossági joggal rendelkezők csoportjába. Az arány itt is kifejezetten jónak mondható a szavazati lehetőség kihasználásának szempontjából. Mintegy 19 személy, 73,08% felhasználja ezen jogát és 19,23% viszont nem, ami 5 személyt jelent.

10 válasz érkezett be a megkérdezettektől a 11-15 közbirtokossági joggal rendelkezők csoportjából. Itt az emberek fele az 1-es lehetőséget adta meg válaszként, tehát él szavazati jogával a közbirtokossági gyűléseken és mindössze ketten nem használják ezen jogukat, ami 20%-ot jelent.

A kérdőív kitöltésével kapcsolatos tapasztalataim az itt elvégzett vizsgálat eredményeivel megegyezők, vagyis, hogy a közbirtokossági tagok nagyrésze 10 vagy kicsivel kevesebb, mint 10 joggal rendelkezik, egészen a 15 jogig. A keresztábra eredményéből még kiderül, hogy összességében, a joggal rendelkező közbirtokossági tagok 67,03%-a él szavazati jogával, ebből következtetve részt is vesz a közbirtokosság által összehívott gyűléseken.

Az utolsó keresztábrás elemzés során, amelyet az SPSS statisztikai program segítségével készítettem el, szintén megelőzte egy szignifikancia vizsgálat, amely során megvizsgáltam a közbirtokossági tagok jogainak számát és a felmerülő kérdésekben, mennyire hajlandóak álláspontot megfogalmazni és kimondani a véleményüket. Ahogyan ezt a 8. táblázat is mutatja, ezen két változó között is szignifikáns kapcsolat jött létre.

8. táblázat: Khi-négyzet teszt táblázat

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	73.559 ^a	50	.017
Likelihood Ratio	57.149	50	.227
N of Valid Cases	93		

Forrás: saját szerkesztés SPSS statisztikai programban

Az előbbi keresztábrás elemzéshez hasonlóan, itt is azt a négy legnépesebb csoportot választanám ki a közbirtokossági tagok válaszai alapján, ahol a jogok mértékét figyelembe véve a legtöbb válasz érkezett be. A keresztábrás elemzésből kiderül, hogy ez a négy csoport szintén az 1-3, 3-5, 6-10, illetve 11-15 közbirtokossági joggal rendelkező személyek csoportja.

Az SPSS statisztikai programban feldolgozott adatok alapján készített keresztábra a mellékletekben található meg *4. Keresztábra: A jogok útja a jövőben a jelenlegi jogok száma alapján* címmel, a következőkben a rajta található adatokat elemzem.

Az 1-3 közbirtokossági joggal rendelkező megkérdezett 22 személy volt, ami 22,44%-ot tesz ki, ebből a válaszadók fele kimondja a véleményét a közgyűléseken a válasza alapján, 36,36% viszont nem.

A következő csoport, a 3-5 joggal rendelkező személyek csoportja, itt 18 válasz érkezett be a kérdés során, ami 20%-ot jelent. 12 személy, vagyis 66,67% kimondja a véleményét, 16,67%, vagyis 3 személy viszont nem.

A 6-10 közbirtokossági joggal rendelkező megkérdezettek összesen 26-on mondták el, hogy rájuk mennyire jellemző az általam feltett kérdés. 42,31% kimondja a véleményét a gyűlésen, 34,36% viszont nem. Ez személy számban annyit jelent, hogy amíg 11 ember kimondja addig vele szemben 9 nem, inkább megtartja magának a véleményét, esetleges meglátásait.

11-15 joggal rendelkezők csoportjából 10 válasz érkezett be. Itt az arány egyenlően oszlott meg a válaszadók között 40-40%-al.

Összességében a megkérdezettek 51,11%-a kifejti, elmondja a véleményét és mindössze 26,67% nem. A tapasztalat viszont eléggé mást mutat. Mint, ahogy már említettem korábban, az, hogy a közbirtokossági jogok birtokosai általában idős személyek, akik betegség, vagy más okok miatt el sem mennek ezekre a gyűlésekre és már nem igazán érdekli őket a távolabbi jövő a közbirtokosság életében, így nehéz véleményt formálni és álláspontot vállalni. Más részről, meg a fiatalabbak részéről sok esetben köszön vissza az, hogy néhány ember úgy vezeti a közbirtokosságot, mintha a sajátja lenne, önös érdekei vezérelik. Sokszor lehetett hallani közbirtokossági gyűlések alkalmával, hogyha valaki álláspontot vállal, véleményt formál egy adott dologban és az ütközik mások véleményével, akik esetlegesen a saját érdekeiket és nem a közbirtokosság érdekeit helyezik előtérbe, ezen helyzetekben hatalmas veszekedések, fenyegetőzések és nagyon ritka esetben, de már volt rá példa akár erőszakos cselekedet is történik.

Az első hipotézis vizsgálásához is készítettem szignifikancia vizsgálatot, amelyet a 9. táblázat szemléltet, de ezen két változó között nincs szignifikáns kapcsolat.

9. táblázat: Khi-négyzet

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	45.328 ^a	35	.113
Likelihood Ratio	50.342	35	.045
N of Valid Cases	93		

Forrás: saját szerkesztés az SPSS statisztikai programban

A második hipotézisem vizsgálatának eredményei, amelyet az SPSS statisztikai proframban futtattam. A táblázatban (10. táblázat: Model Summary) az r értéke a korrelációs együttható értékét (0,94) mutatja, míg az R Square a determinációs együttható értékét (0,09), ez a teljes szórás százalékos magyarázatát (9 %) jelenti. Az Std. Error of the Estimate a becslés standard hibáját jelenti (1,732). Minél kisebb ennek az értéke, annál eredményesebb a vizsgálat.

10. táblázat: Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.094 ^a	.009	-.002	1.732	2.110

Forrás: saját szerkesztés az SPSS statisztikai programban

Az ANOVA táblázat a regressziós egyenes által magyarázott (2,477) és nem magyarázott (278,850) szórásnégyzetet mutatja. Megtudhatjuk az F próba szignifikanciáját is, amelynek értéke nagyobb, mint 0,05 tehát nincs kapcsolat (11. táblázat: ANOVA).

11. táblázat: ANOVA

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	2.477	1	2.477	.826	.366 ^b
	Residual	278.850	93	2.998		
	Total	281.326	94			

Forrás: saját szerkesztés az SPSS statisztikai programban

A harmadik hipotézisem eredményei táblázatokban, illetve ábrákban szemléltetve, amelyeket az SPSS statisztikai programban végeztem el. A táblázatban (12. Model Summary ábra) az r értéke a korrelációs együttható értékét (0,270) mutatja, míg az R Square a determinációs együttható értékét (0,073), ez a teljes szórás százalékos magyarázatát (7,3 %) jelenti. Az Std. Error of the Estimate a becslés standard hibáját jelenti (0,487). Minél ki sebb ennek az értéke, annál eredményesebb a vizsgálat.

12. táblázat: Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.270 ^a	.073	.063	.482	1.704

Forrás: saját szerkesztés az SPSS statisztikai programban

Az ANOVA táblázat a regressziós egyenes által magyarázott (1,694) és nem magyarázott (21,553) szórásnégyzetet mutatja. Megtudhatjuk az F próba szignifikanciáját is, amelynek értéke kisebb, tehát van kapcsolat. (13. táblázat: ANOVA)

13. táblázat: ANOVA

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1.662	1	1.662	7.154	.009 ^b
	Residual	21.134	91	.232		
	Total	22.796	92			

Forrás: saját szerkesztés az SPSS statisztikai programban

A t-próba szignifikancia szintje szintén kisebb, mint 0,05, így a nem-eknek van befolyásoló ereje azzal szemben, hogy a válaszadók részt vesznek a közbirtokosság életében valamilyen formában, vagy sem. A Standardized Coefficients a regressziós egyenes meredekségét, az Unstandardized Coefficients adataiból a regressziós egyenes képletét lehet megtudni. (14. táblázat: T-próba)

14. táblázat: T-próba

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1.833	.159		11.559	.000
	Q3	-.267	.100	-.270	-2.675	.009

Forrás: saját szerkesztés az SPSS statisztikai programban

A reziduálisokat az alábbi táblázat mutatja.

15. táblázat: Reziduálisok

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	1.30	1.57	1.43	.134	93
Residual	-.565	.702	.000	.479	93
Std. Predicted Value	-.984	1.005	.000	1.000	93
Std. Residual	-1.173	1.457	.000	.995	93

Forrás: saját szerkesztés az SPSS statisztikai programban

Hipotézisek kiértékelése:

A hipotézisek vizsgálata érdekében, az SPSS statisztikai program segítségével vizsgáltam a változókat, ahol az eddigiekhez hasonlóan, keresztátlás elemzést és szignifikancia vizsgálatot végeztem.

1. Az első hipotézisemben megfogalmazott felvetések vizsgálatára az *5.Keresztátlás: A közbirtokossági gyűléseken való részvétel*, a végzettség függvényében és az ehhez tartozó *9. táblázat: Khi-négyzet* táblázatban található a megoldás. Mivel ezen két változó között, vagyis a válaszadók végzettsége és a közbirtokossági gyűléseken való részvétel között, nincs szignifikáns kapcsolat, így az, hogy a megkérdezettek, milyen végzettséggel rendelkeznek, nem befolyásolja a részvételüket a gyűléseken. A hipotézisemben megfogalmaztam, hogy régebben, nem sok család engedhette meg, hogy gyerekeit kiiskoláztassa, és mivel a közbirtokossági tagok nagy része nyugdíjas, vagy nyugdíj közeli korban van, sok esetben nem volt lehetőségük felsőoktatásban résztvenni.
2. A második hipotézisben a végzettség és a közbirtokossági jog mértéke közti kapcsolatot vizsgáltam. A vizsgálat során, az SPSS statisztikai programban lefuttatott lineáris regresszió során, azt az eredményt kaptam, hogy nincs szignifikáns kapcsolat a végzettség, illetve a jogok mértéke között. A *10. táblázat: ANOVA* mutatja, hogy a szignifikancia vizsgálat eredménye 0,366, ami nagyobb, mint 0,05 így nem jön létre szignifikáns kapcsolat.
3. A harmadik hipotézisemben, arra az összefüggésre kerestem választ, hogy a közbirtokosság életében való részvételt befolyásolja, vagy sem a válaszadó személyek neme. A vizsgálatot szintén az SPSS statisztikai programban végeztem, és a beérkező válaszok alapján végeztem lineáris regresszió vizsgálatot. Az eredmény itt is szignifikáns kapcsolatot mutatott a két változó között, így a vizsgálat sikeres volt, vagyis a közbirtokossági joggal rendelkező tagok neme befolyásolja a közbirtokosság életében való részvételüket.

Összefoglaló

A dolgozatom megírása közben a közbirtokosságok működése és jövője egy igazán érdekes és különleges témának bizonyult, kiemelt hangsúlyt fektetve a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület működésére.

A dolgozatom első részében körüljártam magát a közbirtokosság fogalmát, mivel ez egy nagyon egyedi szervezeti forma, amely az egész világon egyedülálló. A közbirtokosságok kialakulásától, a ma hatályban levő törvénykezések általi szervezetek működését ismertem meg, gondoljakkal, nehézségeikkel, munkájukkal együtt.

A közbirtokosságok működése nem egyszerű, mivel fennmaradásuk, működésük nagyon függ a törvénykezésektől, esetleges törvénymódosításoktól, de nagyon nagy hányadban inkább, azon személyektől, akik a közbirtokosságban tulajdonrészrel és közbirtokossági joggal rendelkeznek. Ugyanis a vezetőség élén ülő választott személyek, csak a közbirtokosság irányítását végzik, nem a tulajdonuk az egyesület, őket úgy választják meg pozíciójukra a közbirtokossági tagok. Tehát a vezetőségnek nagyon fontos szerepe van egy ilyen egyesület működésében, de a közbirtokossági tagok nélkül ez nem működne, akiknek ugyanolyan felelősségük van a közbirtokosság fele, mint a benne dolgozó személyeknek. Véleményem szerint, egy ilyen szervezet akkor tud működni, ha a vezetőség és a részvényesek között megfelelő az összhang, a kapcsolat és egyetértés van, így tudják, mint egység, a falu, a közösség, a természet, az erdők és a saját értékeit képviselni.

Kvalitatív kutatásom során a vezetőség tagjaival sikerült mélyinterjú keretein belül párbeszédet folytatni. Ezen beszélgetések során, betekintést nyertem a szervezet működésébe, első kézből és saját elmesélt tapasztalatok alapján. Sok teendő van egy ilyen egyesület háza táján és mivel több tulajdonosa van ezen szervezeteknek, sok esetben nehéz a közös nevezőt megtalálni és egységesen megfelelő kezdeményezéseket, döntéseket hozni. Úgy gondolom, hogy ezen vezetőségi munkahelyek betöltése egy eléggé becsülendő tisztség, mivel az itt dolgozó emberek, a falujukat, a faluban élő embereket és a közbirtokossági tagokat és a közbirtokosság tulajdonát képviselik és őrzik. Remélem, hogy a későbbiekben, a következő generációkban is lesznek majd olyan tenni akaró emberek a közösségekben, akik szívesen vállalják ezeket a tisztségeket és megőrzik amennyire lehet a természetet, az elővilágot, ami körülvesz minket.

Kvantitatív kutatásom során, a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület közbirtokossági joggal rendelkező tagjait kerestem meg, egy általam szerkesztett kérdőív formájában, amelyet online a QuestionPro weboldalon készítettem el. Itt maguktól, a tulajdonosoktól kaptam visszajelzést, hogy ők hogyan viszonyulnak a közbirtokossághoz, hogyan látják a jelenlegi, illetve a jövőbeni helyzetet. Kutatásom során, arra jutottam, hogy a szervezetnek kellene egy fiatalítás, egy vérfrissítés a tulajdonosi körben. Persze ez nagyon nem egyszerű és nem működik ilyen könnyen. A közbirtokossági jogok nagyon nagy része idősek tulajdonában van, amit öröklés útján adnak tovább, vásárolni csak nagyon kivételes és ritka esetben lehet, így nagyon sokan nem jutnak hozzá ezen jogokhoz és nem tudnak résztvenni a közbirtokosság életében.

Nagyon nagy probléma itt, az általam vizsgált közbirtokosság esetében, hogy az embereket, a tagokat nem igazán kezdte érdekelni maga az egyesület, nem mennek el a gyűlésekbe, nem vesznek részt a folyamatban. Sokan arra hivatkoznak, hogy önös érdekek vezérlik a közbirtokosságot, és ezért sem mennek el, még szavazni sem. Véleményem szerint ez egy nagyon rossz megközelítés, mivel ha nem megy el a gyűlésekbe, nem mondja el a véleményét, egyetértését, vagy épp ellenkezését és a szavazásokon sem él szavazati jogával, Ő is, mint joggal rendelkező közbirtokossági tag, ugyanannyira felelős, mint a vezetőségben tevékenykedő személyek. Fontos lenne, hogy az emberek felelősséget vállaljanak, használják jogukat és a fiatalok, akiknek idős hozzátartozói vannak, akiket már nem igazán érdekelnek a közbirtokossággal kapcsolatos történések, közjegyző általi felhatalmazás segítségével vegyék birtokukba ezen jogokat és vegyenek részt az egyesület életében.

„A mai helyzetünkben a közbirtokossági erdők minőségi és mennyiségi pusztulásuk ellenére is számottevő vagyoni erőt jelentenek. Lássuk a közbirtokosságok mai gazdasági formáját.

A közbirtokosságok mai gazdálkodását vizsgálva, azt kapitalisztikusnak nem nevezhetjük; nem kalkuláló és nem piacra termelő gazdasági egyesülés. Azonban már nem is rendi, paraszti, önálló, szokásjogi tételek szerint vezetett.

A központi igazgatás, a piac s a jogrend hatására az ősi falutörvények helyére közigazgatási és erdészeti rendeletek léptek, amelyek már nagyobb összefüggések meglátásának konklúzióit is érvényesíteni igyekeznek; de csak például a közbirtokossági fanevelésben, kitermelésben, közigazgatásban.” (*Imreh, 1944, 3-6 old.*)

Imreh István megfogalmazásában is látszik, hogy a közbirtokosságok mai napig számottevő vagyoni erővel bírnak és számottevő vagyoni erőt jelentenek. A törvénykezések, jogrendek miatt, már nem a régi értékek szerint működik teljes egészében, de sokat megtartott ezek közül és igyekszik ezen értékeket tisztelni és megtartani.

A közbirtokosságok nagyon fontos szerepet játszanak egy közösség, egy falu életében és ezen közösségeknek szükségük van rájuk, szükségük van a közösségi szerepvállalásra, a közbirtokossági joggal rendelkező személyek igényeinek kielégítésére és a természet karbantartására és megőrzésére.

Véleményem szerint a közbirtokosságoknak és a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesületnek is van jövője. Vannak problémák, megoldatlan dolgok, de ezeket mind meg lehet lépni és helyre lehet hozni. A közbirtokossági tagok, ha jobban kiveszik a részüket a működésből és a jogukat jobban gyakorolják, a vezetőtanácsban szereplő személyek pedig előtérbe helyezik a szervezet és a közösség érdekeit, nagyon sok potenciál rejlik ezen egyesületekben. Mindenképp fiatalításra, újragondolásra van szükség, na meg új ötletek, befektetések behozatalára, átgondolására, megvalósítására, ezzel is növelve az adott közbirtokosság és közösség értékét.

8. Felhasznált irodalom

1871-ik LV. törvénycikk, 1250. szám.

1898. ÉVI XIX TÖRVÉNYCZIKK, CLK. szám.

BÁRTH János. (2010): Székely közbirtokosságok a 20. század első felében. Acta Acad. Agriensis, Sectio Historiae XXXVIII (2010) 51–63.

BEDŐ Albert: A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása, Budapest: Magyar Ny., 1986

BIRÓ A. Zoltán – TAMÁS László (2021): KÖZÖSSÉGI VAGYON – KÖZÖSSÉGI SZEREP. Székelyföldi erdőgazdálkodás – szempontok, tények, lehetőségek. Csíkszereda, Státus Kiadó.

BORS Réka. (2003): A közbirtokosságok szerepe és fejlesztésük lehetőségei Székelyföldön. GAZDÁLKODÁS, XLVII. évfolyam 3. sz. 41–93.

D. DR. CSIBY Andor.-Tip. I. Kahan: A székely közbirtokossági vagyonok eredete, történelmi és jogi fejlődése az ősfoglalástól napjainkig, Gheorgeni 1939.

DR. MONICA Vasile - Forest and pasture commons in Romania 2019, 34-40.

DR. SZABÓ Lajos: A birtok védelme, Csíkszereda 1910.

DRĂGOI, M., TOZA, V. (2019). Did forestland restitution facilitate institutional amnesia? Some evidence from Romanian forest policy. Land, 8(6), 99. <https://doi.org/10.3390/land8060099>

FODOR Pál (1938): A székely közbirtokosság néhány időszerű kérdése. Hítel, 1938. 2. sz., 126–134.

GARDA Dezső (2002): A székely közbirtokosság I–II. Csíkszereda, Státus Kiadó.

GUVERNUL ROMÂNIEI MINISTERUL APELOR ȘI PĂDURILOR (2017): Strategia Forestiera Nationala 2018-2027. http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2017-10-27_Strategia_forestiera_2017.pdf

IMREH István (1944): A székely közbirtokosságról. Szülőföldünk. 48-66. Székelység.

IMREH István (1973): A rendtartó székely falu. Bukarest, Kriterion Kiadó.

IMREH István: A székely közbirtokosságok jövője, in: Székelység (szerk: Bányai János-Bokor Zoltán) IV. (XIV.) évfolyam, 1944. június. 2. szám, 3-6. old.

KÁDÁR Zsombor (1993): Székelyföldi erdészeti- és faipartörténeti jegyzetek. Erdészettörténeti Közlemények XI.

KÁDÁR Zsombor (1994): A Székelyföld erdészettörténete. Erdészettörténeti Közlemények XIV.

KOLUMBÁN Tibor: A székely jogról és szabadságról: a székely közbirtokosságok története és jogrendszere -Miercurea Ciuc: Tipographic, 2019

MCPFE (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe) 1993. Resolution H1. General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe https://www.foresteuropa.org/docs/MC/MC_helsinki_resolutionH1.pdf

OROSZI Sándor (1995): Emlékezés a székely közösségek erdőire. Erdészettörténeti Közlemények XVII.

PETHŐ Gyula (1903): Az erdő- és faipar az erdélyi részekben és a Székelykérdés. Budapest.

TAMÁS László: Észak-magyarországi Stratégiai füzetek XIX. évf. 2022 2

Linkek

<https://liget.ro/studio/a-szekely-kozbirtokossagok-tortenete-es-jogrendszere#>

<https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/erdogazdalkodas/103602-kozbirtokossagi-erdogazdalkodas-erdelyben>

<https://mek.oszk.hu/07600/07647/07647.pdf>

<https://hu.wikipedia.org/wiki/Urb%C3%A1rium>

<https://szekelyhon.ro/aktualis/a-szelvihar-pusztito-ereje>

<https://maszol.ro/eletmod/Kie-az-erdo-Hazavihet-belole-egyaltalan-szarvasagancsot-gombat-es-erdeigyumolcsot-a-kirandulo>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Hargita_megye

https://hu.wikipedia.org/wiki/1898_a_jogalkot%C3%A1sban

https://hu.wikipedia.org/wiki/Erd%C5%91gazd%C3%A1llkod%C3%A1s_Magyarorsz%C3%A1gon

<https://codfiscal.net/4457/contul-8038-bunuri-publice-primate-in-administrare-concesiune-si-cu-chirie>

http://www.inf.u-szeged.hu/~banhelyi/okt/SPSS_2021tavasz/csallner-spss-javitott.pdf

Mellékletek

1. keresztábra: A jogok mennyiségével arányosan milyen juttatásokat igényelnek

		Hány joggal rendelkezik?												Összesen	
		Kevesebb, mint 0,5	Kevesebb, mint 1	1	1-3	3-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36-40		
Milyen haszna származik a közbirtokossági jogokból?	Pénzbeni juttatás	Érték	1	1	3	21	17	23	12	4	0	0	3	2	87
		Sor %-os aránya	1.15 %	1.15 %	3.4 5%	24. 14 %	19. 54 %	26. 44 %	13. 79 %	4.6 0%	0.0 0%	0. 00 %	3.4 5%	2.3 0%	48.6 0%
		Oszlop %-os aránya	100. 00%	33.3 3%	75. 00 %	50. 00 %	50. 00 %	48. 94 %	44. 44 %	57. 14 %	0.0 0%	0. 00 %	42. 86 %	33. 33 %	
	Tűzifa	Érték	0	1	1	17	16	21	11	3	0	0	2	2	74
		Sor %-os aránya	0.00 %	1.35 %	1.3 5%	22. 97 %	21. 62 %	28. 38 %	14. 86 %	4.0 5%	0.0 0%	0. 00 %	2.7 0%	2.7 0%	41.3 4%
		Oszlop %-os aránya	0.00 %	33.3 3%	25. 00 %	40. 48 %	47. 06 %	44. 68 %	40. 74 %	42. 86 %	0.0 0%	0. 00 %	28. 57 %	33. 33 %	
	Műfa	Érték	0	1	0	4	1	3	4	0	0	0	2	1	16
		Sor %-os aránya	0.00 %	6.25 %	0.0 0%	25. 00 %	6.2 5%	18. 75 %	25. 00 %	0.0 0%	0.0 0%	0. 00 %	12. 50 %	6.2 5%	8.94 %
		Oszlop %-os aránya	0.00 %	33.3 3%	0.0 0%	9.5 2%	2.9 4%	6.3 8%	14. 81 %	0.0 0%	0.0 0%	0. 00 %	28. 57 %	16. 67 %	
	Egyéb	Érték	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2
		Sor %-os aránya	0.00 %	0.00 %	0.0 0%	0.0 0%	0.0 0%	0.0 0%	0.0 0%	0.0 0%	50. 00 %	0. 00 %	0.0 0%	50. 00 %	1.12 %
		Oszlop %-os aránya	0.00 %	0.00 %	0.0 0%	0.0 0%	0.0 0%	0.0 0%	0.0 0%	0.0 0%	100. 00 %	0. 00 %	0.0 0%	16. 67 %	
	Összesen	Érték	1	3	4	42	34	47	27	7	1	0	7	6	179
		Oszlop %-os aránya	0.56 %	1.68 %	2.2 3%	23. 46 %	18. 99 %	26. 26 %	15. 08 %	3.9 1%	0.5 6%	0. 00 %	3.9 1%	3.3 5%	

Forrás: saját szerkesztés SPSS statisztikai program adatai alapján

2. keresztábra: A közbirtokosság életében való részvétel a végzettségek szerint

		Részvétel a közbirtokosság életében valamilyen formában?		Össze- sen	
		Igen	Nem		
Végzettsé- ge?	Általános iskola	Érték	8	12	20
		Sor %-os aránya	40.00%	60.00%	21.51%
		Oszlop %-os aránya	15.09%	30.00%	
	Szakmunkásképző	Érték	17	7	24
		Sor %-os aránya	70.83%	29.17%	25.81%
		Oszlop %-os aránya	32.08%	17.50%	
	Gimnázium/szakközépiskola	Érték	6	4	10
		Sor %-os aránya	60.00%	40.00%	10.75%
		Oszlop %-os aránya	11.32%	10.00%	
	Érettségi	Érték	12	9	21
		Sor %-os aránya	57.14%	42.86%	22.58%
		Oszlop %-os aránya	22.64%	22.50%	
	Érettségi utáni továbbképzés	Érték	6	1	7
		Sor %-os aránya	85.71%	14.29%	7.53%
		Oszlop %-os aránya	11.32%	2.50%	
	Egyetemi alapképzés (BSc/BA) diplomával	Érték	3	5	8
		Sor %-os aránya	37.50%	62.50%	8.60%
		Oszlop %-os aránya	5.66%	12.50%	
	Egyetemi mesterképzés (MA/MSc) diplomával	Érték	1	1	2
		Sor %-os aránya	50.00%	50.00%	2.15%
Oszlop %-os aránya		1.89%	2.50%		
Doktori képzés (PhD/DLA) diplomával	Érték	0	1	1	
	Sor %-os aránya	0.00%	100.00%	1.08%	
	Oszlop %-os aránya	0.00%	2.50%		
Összesen	Érték	53	40	93	
	Oszlop %-os aránya	56.99%	43.01%		

Forrás: saját szerkesztés SPSS statisztikai program adatai alapján

3. keresztábra: : A közbirtokosság életében való részvétel a jogok mennyisége alapján

		A közgyűléseken él szavazati jogával					Összesen		
		1	2	3	4	5			
Hány joggal rendelkezik?	Kevesebb, mint 0,5	Érték	0	1	0	0	0	1	
		Sor %-os aránya	0.00%	100.00%	0.00%	0.00%	0.00%		1.10%
		Oszlop %-os aránya	0.00%	20.00%	0.00%	0.00%	0.00%		
	Kevesebb, mint 1	Érték	1	0	1	0	0	2	
		Sor %-os aránya	50.00%	0.00%	50.00%	0.00%	0.00%		2.20%
		Oszlop %-os aránya	1.64%	0.00%	20.00%	0.00%	0.00%		
	1	Érték	2	0	0	0	0	2	
		Sor %-os aránya	100.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%		2.20%
		Oszlop %-os aránya	3.28%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%		
	1-3	Érték	11	1	2	1	7	22	
		Sor %-os aránya	50.00%	4.55%	9.09%	4.55%	31.82%		24.18%
		Oszlop %-os aránya	18.03%	20.00%	40.00%	33.33%	41.18%		
	3-5	Érték	15	0	0	0	3	18	
		Sor %-os aránya	83.33%	0.00%	0.00%	0.00%	16.67%		19.78%
		Oszlop %-os aránya	24.59%	0.00%	0.00%	0.00%	17.65%		
	6-10	Érték	19	0	0	2	5	26	
		Sor %-os aránya	73.08%	0.00%	0.00%	7.69%	19.23%		28.57%
		Oszlop %-os aránya	31.15%	0.00%	0.00%	66.67%	29.41%		
	11-15	Érték	5	2	1	0	2	10	
		Sor %-os aránya	50.00%	20.00%	10.00%	0.00%	20.00%		10.99%
Oszlop %-os aránya		8.20%	40.00%	20.00%	0.00%	11.76%			
16-20	Érték	4	0	0	0	0	4		
	Sor %-os aránya	100.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%		4.40%	
	Oszlop %-os aránya	6.56%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%			
21-25	Érték	0	0	1	0	0	1		
	Sor %-os aránya	0.00%	0.00%	100.00%	0.00%	0.00%		1.10%	
	Oszlop %-os aránya	0.00%	0.00%	20.00%	0.00%	0.00%			
26-30	Érték	0	0	0	0	0	0		
	Sor %-os aránya	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%		0.00%	
	Oszlop %-os aránya	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%			

	31-35	Érték	2	1	0	0	0	3
		Sor %-os aránya	66.67 %	33.33 %	0.00%	0.00%	0.00%	3.30%
		Oszlop %-os aránya	3.28%	20.00 %	0.00%	0.00%	0.00%	
	36-40	Érték	2	0	0	0	0	2
		Sor %-os aránya	100.00 %	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	2.20%
		Oszlop %-os aránya	3.28%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	
Összesen	Érték	61	5	5	3	17	91	
	Oszlop %	67.03 %	5.49%	5.49%	3.30%	18.68 %		

Forrás: saját szerkesztés SPSS statisztikai program adatai alapján

4. keresztábra: A jogok útja a jövőben a jelenlegi jogok száma alapján

		A felmerülő kérdésekben kimondja a véleményét					Összesen		
		1	2	3	4	5			
Hány joggal rendelkezik?	Kevesebb, mint 0,5	Érték	1	0	0	0	0	1	
		Sor %-os aránya	100.00 %	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	1.11%
		Oszlop %-os aránya	2.17%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	
	Kevesebb, mint 1	Érték	1	0	0	0	0	1	
		Sor %-os aránya	100.00 %	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	1.11%
		Oszlop %-os aránya	2.17%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	
	1	Érték	0	1	0	1	0	2	
		Sor %-os aránya	0.00%	50.00 %	0.00%	50.00 %	0.00%	0.00%	2.22%
		Oszlop %-os aránya	0.00%	16.67 %	0.00%	16.67 %	0.00%	0.00%	
	1-3	Érték	11	0	3	0	8	22	
		Sor %-os aránya	50.00%	0.00%	13.64%	0.00%	36.36 %	24.44%	
		Oszlop %-os aránya	23.91%	0.00%	37.50%	0.00%	33.33 %		
	3-5	Érték	12	1	1	1	3	18	
		Sor %-os aránya	66.67%	5.56%	5.56%	5.56%	16.67 %	20.00%	
		Oszlop %-os aránya	26.09%	16.67 %	12.50%	16.67 %	12.50 %		
	6-10	Érték	11	1	1	4	9	26	
		Sor %-os aránya	42.31%	3.85%	3.85%	15.38 %	34.62 %	28.89%	
		Oszlop %-os aránya	23.91%	16.67 %	12.50%	66.67 %	37.50 %		
	11-15	Érték	4	1	1	0	4	10	
		Sor %-os aránya	40.00%	10.00 %	10.00%	0.00%	40.00 %	11.11%	
		Oszlop %-os aránya	8.70%	16.67 %	12.50%	0.00%	16.67 %		
	16-20	Érték	3	1	0	0	0	4	
		Sor %-os aránya	75.00%	25.00 %	0.00%	0.00%	0.00%	4.44%	
		Oszlop %-os aránya	6.52%	16.67 %	0.00%	0.00%	0.00%		
	21-25	Érték	0	0	1	0	0	1	
		Sor %-os aránya	0.00%	0.00%	100.00 %	0.00%	0.00%	1.11%	
		Oszlop %-os aránya	0.00%	0.00%	12.50%	0.00%	0.00%		
	26-30	Érték	0	0	0	0	0	0	
Sor %-os aránya		0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%		

		Oszlop %-os aránya	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	
	31-35	Érték	1	1	1	0	0	3
		Sor %-os aránya	33.33%	33.33%	33.33%	0.00%	0.00%	3.33%
		Oszlop %-os aránya	2.17%	16.67%	12.50%	0.00%	0.00%	
	36-40	Érték	2	0	0	0	0	2
		Sor %-os aránya	100.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	2.22%
		Oszlop %-os aránya	4.35%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	
	Összesen	Érték	46	6	8	6	24	90
		Oszlop %-os aránya	51.11%	6.67%	8.89%	6.67%	26.67%	

Forrás: saját szerkesztés SPSS statisztikai program adatai alapján

5. keresztábra: A közbirtokossági gyűléseken való részvétel, a végzettség függvényében

		Rész vesz a közbirtokossági gyűléseken					Összesen	
		1	2	3	4	5		
Végzettsége?	Általános iskola	Érték	9	0	0	0	11	20
		Sor %-os aránya	45.00%	0.00%	0.00%	0.00%	55.00%	21.74%
		Oszlop %-os aránya	18.75%	0.00%	0.00%	0.00%	39.29%	
	Szakmunkásképző	Érték	17	0	0	1	4	22
		Sor %-os aránya	77.27%	0.00%	0.00%	4.55%	18.18%	23.91%
		Oszlop %-os aránya	35.42%	0.00%	0.00%	25.00%	14.29%	
	Gimnázium/szakközépiskola	Érték	5	1	1	1	4	12
		Sor %-os aránya	41.67%	8.33%	8.33%	8.33%	33.33%	13.04%
		Oszlop %-os aránya	10.42%	14.29%	20.00%	25.00%	14.29%	
	Érettségi	Érték	11	2	1	1	5	20
		Sor %-os aránya	55.00%	10.00%	5.00%	5.00%	25.00%	21.74%
		Oszlop %-os aránya	22.92%	28.57%	20.00%	25.00%	17.86%	
	Érettségi utáni továbbképzés	Érték	5	1	1	0	0	7
		Sor %-os aránya	71.43%	14.29%	14.29%	0.00%	0.00%	7.61%
		Oszlop %-os aránya	10.42%	14.29%	20.00%	0.00%	0.00%	
	Egyetemi alapképzés (BSc/BA) diplomával	Érték	0	2	2	1	3	8
		Sor %-os aránya	0.00%	25.00%	25.00%	12.50%	37.50%	8.70%
		Oszlop %-os aránya	0.00%	28.57%	40.00%	25.00%	10.71%	
	Egyetemi mesterképzés (MA/MSc) diplomával	Érték	1	1	0	0	0	2
		Sor %-os aránya	50.00%	50.00%	0.00%	0.00%	0.00%	2.17%
		Oszlop %-os aránya	2.08%	14.29%	0.00%	0.00%	0.00%	
Doktori képzés (PhD/DLA) diplomával	Érték	0	0	0	0	1	1	
	Sor %-os aránya	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	100.00%	1.09%	
	Oszlop %-os aránya	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	3.57%		
Összesen	Érték	48	7	5	4	28	92	
	Oszlop %-os aránya	52.17%	7.61%	5.43%	4.35%	30.43%		

Forrás: saját szerkesztés SPSS statisztikai program adatai alapján

9. Nyilatkozat

Kérdőív a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület tagjaihoz

Kedves Kitöltő! A nevem Márk Róbert, Csíkszenttamáson élek és jelenleg a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai karán vagyok végzős hallgató, Alkalmazott Közgazdaságtan és Pénzügy mesterszakon, illetve párhuzamosan a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Pénzügy szakán. A dolgozatomban a közbirtokosságok működését és jövőjét vizsgálom, kitérve a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokosság Egyesület működésére. A kérdőív kitöltésével hozzájárul a vizsgadolgozatom megvalósulásához, amit itt előre is köszönök. Minden jót kívánok!

Életkora:

Neme:

- Nő
- Férfi

Lakhelye:

Végzettsége?

- Általános iskola
- Szakmunkásképző
- Gimnázium/szakközépiskola
- Érettségi
- Érettségi utáni továbbképzés
- Egyetemi alapképzés (BSc/BA) diplomával
- Egyetemi mesterképzés (MA/MSc) diplomával
- Doktori képzés (PhD/DLA) diplomával

Mi a fő foglalkozása?

- Gazdasági, igazgatási, érdek-képviselési vezető (pl. törvényhozó)
- Szellemi foglalkoztatott (pl. oktatók, egészségügyi dolgozók, programozók)
- Iroda és ügyvitel
- Kereskedelem és szolgáltatás
- Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás
- Ipar és építőipar
- Gépkészítő, összeszerelő, járművezető
- Szakképesítést nem igénylő (pl. egyszerű ipar, takarítók, egyszerű szolgáltatás)
- Vállalkozó
- Fegyveres szervek
- Egyéb _____

Jelenlegi munkahelyzete:

- Aktív dolgozó
- Munkanélküli
- Nyugdíjas
- Betegnyugdíjas
- Tanuló

Ha rendelkezik mellék foglalkozással, mi az?

- Gazdasági, igazgatási, érdek-képviselési vezető (pl. törvényhozó)
- Szellemi foglalkoztatott (pl. oktatók, egészségügyi dolgozók, programozók)
- Iroda és ügyvitel
- Kereskedelem és szolgáltatás
- Mezőgazdaság és erdőgazdálkodás
- Ipar és építőipar
- Gépkészítő, összeszerelő, járművezető
- Szakképesítést nem igénylő (pl. egyszerű ipar, takarítók, egyszerű szolgáltatás)
- Vállalkozó
- Fegyveres szervek
- Egyéb _____

Hány joggal rendelkezik?

- Kevesebb, mint 0,5
- Kevesebb, mint 1
- 1
- 1-3
- 3-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- 21-25
- 26-30
- 31-35
- 36-40

Hogyan jutott hozzá ezen jogokhoz?

- Örökolte
- Vásárolta

Milyen eszmei értéke van az ön számára ezeknek a jogoknak?

Mit szeretne kezdeni a birtokában levő közbirtokossági jogokkal, a jövőben?

- Eladja
- Megtartja
- Továbbadja öröklés útján

Milyen haszna származik a közbirtokossági jogokból?

- Pénzbeni juttatás
- Tüzifa
- Múfa
- Egyéb _____

Mikor igényelte ezen juttatásokat?

- Félévente
- Évente
- Kétévente
- Ritkábban _____

Hogyan értékelné az elmúlt 4 évet a közbirtokosság életében, a következő szempontokból?

	Teljes mértékben meg voltam elégedve	Inkább meg voltam elégedve	Meg is voltam elégedve és nem is	Inkább nem voltam megelégedve	Egyáltalán nem voltam megelégedve
Az igazgatótanács munkája	☐	☐	☐	☐	☐
A közbirtokosság fejlődése	☐	☐	☐	☐	☐
Az éves juttatások (tüzifa, múfa, pénzbeli juttatás stb.)	☐	☐	☐	☐	☐

Milyen meglátásai/javaslati vannak?

Részt vesz a közbirtokosság életében valamilyen formában?

- Igen
- Nem

Mennyire jellemzőek Önre az alábbi kijelentések?

	1	2	3	4	5
Részt vesz a közbirtokossági gyűléseken	☐	☐	☐	☐	☐
A közgyűléseken él szavazti jogával	☐	☐	☐	☐	☐
A felmerülő kérdésekben kimondja a véleményét	☐	☐	☐	☐	☐

Mit gondol, milyen problémák merülhetnek fel a jövőben?

Hogyan látja a közbirtokosság jövőjét?

Link a kérdőívhez:

<https://questionpro.com/t/AWfp7ZvBSV>

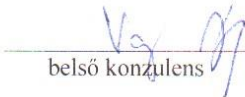
NYILATKOZAT

Márk Róbert, FIIIFJ konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre **javaslom / nem javaslom**¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2023. év 11. hó 2. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:	Márk Róbert
A Hallgató Neptun kódja:	FII1FJ
A dolgozat címe:	Közbirtokosságok működése és jövője, csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesület
A megjelenés éve:	2023
A konzulens intézetének neve:	Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
A konzulens tanszékének a neve:	Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023. év 11. hó 3. nap

Hallgató aláírása

DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Dolgozat címe: KÖZBIRTOKOSSÁGOK MŰKÖDÉSE ÉS JÖVŐJE, CSÍKSZENTTAMÁSI „TERKŐ” KÖZBIRTOKOSSÁGI EGYESÜLET

A dolgozatot készítő hallgató neve: Márk Róbert

Pénzügy mester szak, nappali tagozat

Belső témavezető: Dr. Varga József László, egyetemi tanár, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

A dolgozatom témája, amelyet választottam a Közbirtokosságok működése és jövője. A közbirtokosság, mint intézmény egy nagyon egyedi és speciális tulajdonforma. Az ember életében, mindig is fontos volt a természet, a környezete, mivel abból élt, a földből, földművelésből, az erdő által biztosított terményekből, mint a fa, és az erdő gyümölcsei, növényeinek gyűjtése, felhasználása. Az ember tisztelte, az erdők, mezők által biztosított lehetőségeket, őrizte, művelte, becsülte ezeket. A közbirtokosságok azon felül, hogy egyesületet alkotva, a haszon szerzés, profit teremtésért dolgoznak, a hivatásuk az is, hogy becsüljék területeiket, műveljék és őrizzék a legjobb tudásuk szerint.

A romániai közbirtokosságok sorsát nagyon befolyásolta, a kollektivizáció, amikor is minden területet az állam vett tulajdonába. A rendszerváltás után, a közbirtokosságoknak nagyrészt sikerült újra alakulniuk, területeiket visszaszerezniük, persze ezek nem egyszerű és könnyen véghezvihető feladatok.

A témaválasztásom nagyban befolyásolta, hogy nálunk Felcsíkon nagyon jellemző ez a tulajdonforma, de mivel én nem rendelkezem közbirtokossági joggal, így nem igazán láttam bele ezen egyesületek működésébe. Igaz, hogy ezen jogok a tulajdonos kérésére, közjegyző általi felhatalmazással átruházhatóak a tulajdonos családtagjainak. Szerettem volna tudni, mi is zajlik a közbirtokosság intézményén belül, milyen lehetőségei, korlátai vannak. Ezen felül, jobban bele szerettem volna látni, a joggal rendelkező közbirtokossági tagok helyzetébe, nekik milyen lehetőségeik, jogaik esetleg felelősségük van egy ilyen egyesület életében, mivel végülis ők a tulajdonosok.

Csíkszenttamáson, a szülőfalumban megtalálható „Terkő” Közbirtokossági Egyesület, működéséről nagyon megosztó vélemények fogalmazódnak meg az emberek között a faluban, ezért is volt érdekes számomra ez a téma, szerettem volna tisztábban látni a helyzetet a lakhelyemen működő egyesületről. Foglalkoztatott az, hogy sok esetben a falu emberének, miért van annyira

rossz véleménye, vagy miért nem érdekli, hogy mi történik a közbirtokosságban, mikor ő is joggal rendelkezik, részese ennek az intézménynek. Nagyon fontos, hogy ezek az egyesületek fennmaradjanak, hogy az emberek megőrizzék, fejlesszék ezen területek, az egységekben rejlő potenciált, ezért is volt fontos számomra elemezni azt is, hogy a közbirtokosságok jövője milyen irányba halad. Ez az irány mennyire megfelelő a mai gyorsuló, fejlődő és egyre inkább digitalizálódó világnak, mivel egy nagyon régi tulajdonformával állunk szemben, ami mai napig működőképes és megállja a helyét.

A történelmi áttekintés után, egy kvalitatív kutatás keretein belül felkerestem a csíkszenttamási „Terkő” Közbirtokossági Egyesületben dolgozó, vagy régebben ott dolgozó személyeket és mélyinterjúkat készítettem velük. Az interjúkban kíváncsi voltam, hogyan látják ők jelenleg a közbirtokosság helyzetét, milyen feladataik vannak, milyen nehézségekbe ütköznek a mindennapokban, milyen kérdésekkel keresik meg őket.

A kvalitatív kutatásom mellett végeztem egy kvantitatív kutatást is, aminek keretein belül egy általam készített kérdőív segítségével, amelyet a QuestionPro weboldalon szerkesztettem meg, megkerestem a közbirtokosság joggal rendelkező tagjait. Egy 20 kérdésből álló kérdőívet raktam össze, amelyben pár alap információ mellett, az elégedettségükre voltam kíváncsi a közbirtokosság jelenlegi helyzetével és működésével kapcsolatban, hogyan látják a jelent, illetve a jövőt, mennyire elégedettek a juttásokkal amelyeket kapnak az egyesülettől és mit szeretnének kezdeni a birtokukban levő jogokkal a jövőben.

Kutatásom során szerettem volna jobban megismerni az adott egyesület működését, milyen nehézségek vannak, milyen problémák merülhetnek fel a jövőben, mennyire van jövője ezeknek az egyedi társulásoknak. A végén pedig egy összegzésben, a kutatás során szerzett információk, tapasztalatok alapján megfogalmazni ezeket a kérdéseket az esetleges válaszokat, milyen alapvető problémák fogalmazódnak meg és ezekre milyen megoldási lehetőségek vannak.